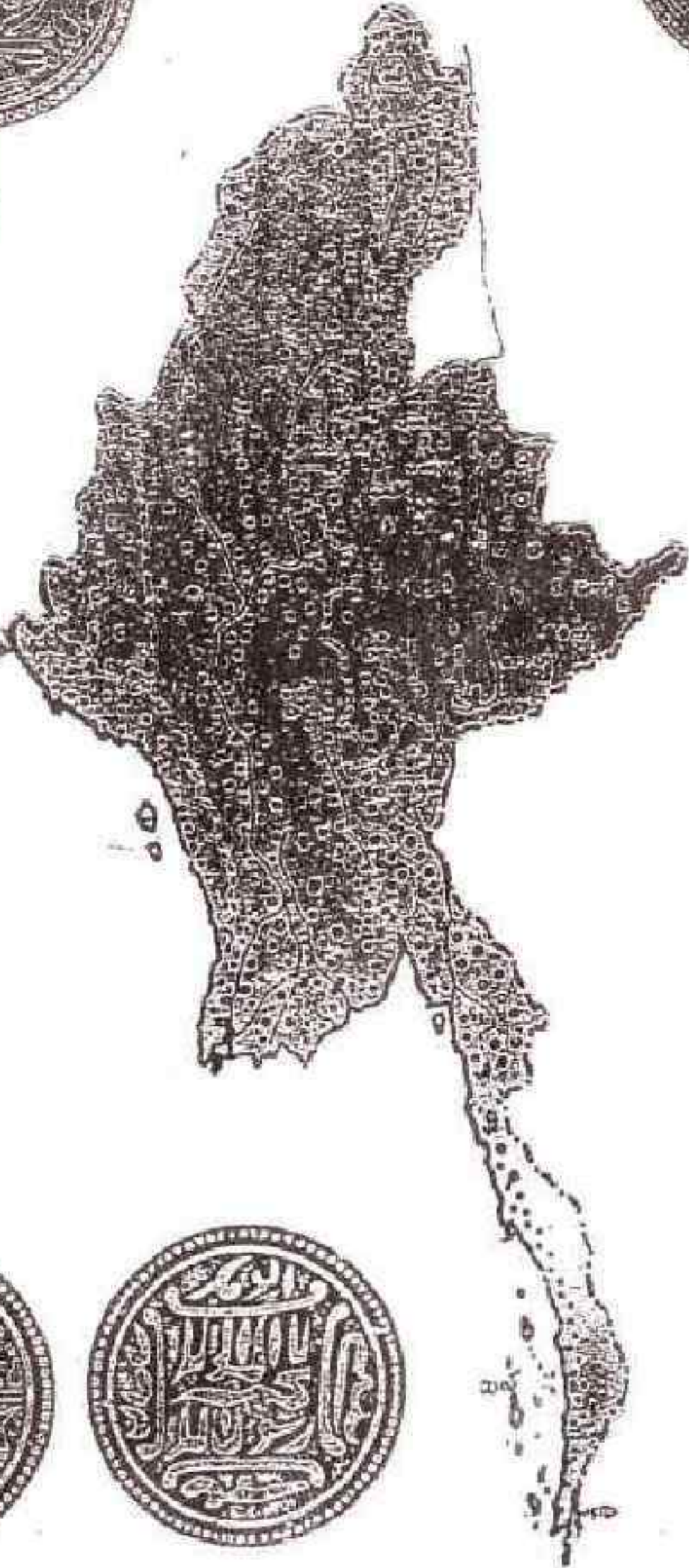

ရိဟင်ဂျာ

ထုတ်ဝေသူ

ဦးမောင်မောင်တင် (အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး)
အမျိုးသား လူ့ အခွင့်အရေး ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
ကင်းလွတ်ခွင့်အမှတ် - ၆၄၁/၀၈၃

ပုံနှိပ်သူ

ဒေင်ခင်စောနွဲ့ (မြ-၀၂၂၇၉)၊ သီဟဗာဟုပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ် ၁၀၂ (က)၊ ဓမ္မစေတီလမ်း၊
ဗဟန်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

အုပ်ရေး - ၂၀၀၀

အမှားပြင်ဆင်ချက်

မှား	မှန်	စာကြောင်းရေ	စာမျက်နှာ
မြေသားပြင်ပေါ်	မြေသားပေါ်ဖြစ်ပေါ်	(၆)	၁
Cells	Cells	(၁၂)	၃
ဘက်	ဘက်မှ	(၁၉)	၃
ကမ်းဘဲ	ကမ်းဘဲ	(၁၉)	၃
အဓမ္မလာ	အဓမ္မ (၆)	(၂၂)	၃
ရခိုင်အမျိုးသား	ရခိုင်အမျိုးသားများ	(၁၅)	၄
ရောက်လာ	ရောက်လေ	(၁၀)	၆
ဘာသာများ	ဘာသာဝင်များ	(၁၀)	၁၁
Administration	Administration	(၂၄)	၁၃
ရတမ်းယား	ရတမ်းပီးယာ	(၁၇)	၁၄
ပွား	စွား	(၀)	၁၅
ရွာဟောင်းမှကား	ရွာဟောင်းကားမှ	(၁၇)	၁၅
ပြီး	ပြီး	(၀)	၁၆
ဝ	ပါ	(၁)	၂၆
ဝတ်	ဝယ်	(၁၂)	၂၆
ချား	ခြား	(၂)	၃၁
ချား	ပြီး	(၁)	၃၀
အုပ်ချုပ်ရေးဌာန	နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးဌာန	(၁)	၃၉
အမျိုးသား	အမျိုးသား	(၃)	၄၅
တက်	တက်	(၀)	၄၇
တစ်စု	တစ်ခု	(၁၇)	၅၄
လောင်းခို	မောင်းခို	(၁၁)	၆၃
၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်ထုတ်	၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အတွက်	(၁၅)	၆၇

ဖြည့်စွက်ခြင်း

စာမျက်နှာ (၆၇) စာကြောင်းရေ ၁၇ အဆုံး (၁၉၆၅-ခုနှစ်ပုံနှိပ်)ထုတ်ဟု
ဖြည့်စွက်ဖော်ပြရန်။

စုစုပေါင်းပြည်နှစ်

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး

သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်

A SHORT HISTORY OF

ARAKAN & ROHINGYA

အမျိုးသား လူ့အဖွဲ့အစည်း ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ

မှ
ထုတ်ဝေသည်။

စည်းပုံ
တွင်
း
း

၁။ နိဒါန်း

၂။ အပိုင်း (၁) **ရိုဟင်ဂျာ** လူမျိုး သမိုင်းအကျဉ်း

၃။ အပိုင်း (၂) ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ။

၄။ ရှေးဟောင်း သမိုင်းဝင် လက်ရာများ။

၅။ အပိုင်း (၃) လွတ်လပ်ရေး ရပြီးခေတ် **ရိုဟင်ဂျာ** လူမျိုးများ အပေါ် အစိုးရများ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုများ။

၆။ ရှေးဟောင်း ဗိသုကာ လက်ရာများနှင့် သမိုင်းဝင် ကျောက်စာများ၏ ဓာတ်ပုံများ။

နိဒါန်း

အမျိုးသားလူ့ အခွင့်အရေး ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ၊ ပါတီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံစည်းမျဉ်းပါ ပါတီ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် “လူမျိုးစုတို့၏ ရိုးရာဓလေ့များ၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ ကိုဖော်ထုတ်ရန်” ဟူသော ပြဌာန်းချက်နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်မြောက်ဘက် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှေးပဝေ သဏီကပင် အခြေစိုက် နေထိုင်လာကြသော သန်းကျော် ရှိသည့် ပြည်ထောင်စုဖွား ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ နောက်ခံသမိုင်း ဖြစ်ရပ်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများနှင့်တကွ ညီရင်းနောင်ဖွား တိုင်းရင်းသားများ လေ့လာသိမြင်ရန် အလို့ငှာ ဤ “ရခိုင်ပြည်နှင့် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး သမိုင်းအကျဉ်း” ကို ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် မည်သည့်လူမျိုးမဆို လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း၊ ဇာတ်တူတစ်စု၊ သွေးစုတစ်ခုမှ ဆင်းသက် ပေါက်ဖွားလာခြင်း မရှိပေ။ လူမျိုးတစ်မျိုးသည် လူမျိုးပေါင်းစုံ (လူမျိုးအချင်းချင်း) ရောနှောပေါင်းစပ်လာရာမှ ဖြစ်ပေါ်ထွန်းကား ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ မြန်မာ့သမိုင်းကို လေ့လာလျှင်လည်း ရှေးဦး မြန်မာနိုင်ငံသို့ အရှေ့မြောက်ဖက်မှ ဝင်ရောက်အခြေစိုက် နေထိုင်ကြသူများ မွန်ခမာ၊ တိဗက်မြန်မာ၊ ထိုင်းတရုတ် မျိုးနွယ်များမှတစ်ဆင့် ကာလကြာရှည်လာသောအခါ သမိုင်းပြောင်းလဲမှုနှင့်အညီ လူမျိုးအချင်းချင်း ရောနှောပေါင်းစပ်ရာမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း မြောက်များစွာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူ ရခိုင်ဒေသတွင်လည်း အနောက်မြောက်ဖက်မှ ရှေးဦးစွာ အခြေစိုက် နေထိုင်လာကြသည့် အင်ဒိုအာရီယန်မျိုးနွယ်မှ တစ်ဆင့် လူမျိုးအချင်းချင်း ပေါင်းစပ်ရောနှော၍ ရခိုင်လူမျိုးစုနှင့် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုဟူ၍ သမိုင်းကြောင်းအရ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

နိဒါန်း

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုမှာ သမိုင်းကြောင်းအရ တည်ငြိမ်စွာ ဖြစ်ပေါ်
တည်ရှိနေသော ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်စု
ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ယခင်အစိုးရများလက်ထက် နိုင်ငံခေါင်း
ဆောင်ကြီးများ၏ မိန့်ကြားချက်များတွင် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံပိုင်
စာအုပ်စာနယ်ဇင်းများတွင် လည်းကောင်း၊ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုအား
အသိအမှတ်ပြု ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည့်အပြင် မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်း
သားလူမျိုးစု အစီအစဉ်မှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာဖြင့် အသံလွှင့်ခွင့်ပြုခဲ့
သည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း တိုင်းရင်းသား
လူမျိုးစုများ စာရင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးစုအား မူဆလင်၊ ရခိုင်
မူဆလင်၊ ရခိုင်စစ်တကောင်း၊ အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုး စသည်
ဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

လူတိုင်းလူတိုင်းတွင် ကိုယ့်လူမျိုး၊ ကိုယ့်ဘာသာ၊ ကိုယ့်ဓလေ့၊
ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှုများ၊ စူးစမ်းဖော်ထုတ်ခွင့်၊ ကိုယ့်ကံကြမ္မာ ကိုယ်ဖန်
တီးနိုင်ခွင့်၊ မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ အမည်နာမကို ရွေးထုတ်ခေါ်ဝေါ်
ခွင့် ရှိပေသည်။ ဤသည်မှာ လူသားတိုင်း၏ မွေးရာပါ အခြေခံလူ့
အခွင့်အရေးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့သမိုင်းတွင်လည်း တိုင်းရင်း
သားလူမျိုးစုများ၏ အမည်နာမများ အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်
လာခဲ့သည့် သာဓကများလည်း ရှိပေသည်။ တလိဝိုင်းမှ မွန်ဟူ၍
လည်းကောင်း၊ တောင်သူမှ ပအို (ဝ်)ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကရင်နီမှ
ကယားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရှမ်းဟရုတ်မှ ကိုးကန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
ရခိုင်လူမျိုးအား မောဂ်၊ ရက္ခသျှ၊ ရက္ခ ဝိုင်းမှ ရခိုင်ဟူ၍ လည်းကောင်း
အမည်နာမများ ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ် သတ်မှတ်ပေးနိုင်လျှင် သန်း
ကျော်ရှိ ကြသော ပြည်ထောင်စုဖွား ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများအား
မူဆလင်၊ ရခိုင်မူဆလင်၊ ရခိုင်စစ်တကောင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်
ရာမှ သက်ဆိုင်ရာ လူမျိုးစုအားလုံး တညီတညွတ်တည်း ထုတ်ဖော်
လက်ခံကြိုက်နှစ်သက်သည့် ရိုဟင်ဂျာ အမည်နာမကို လက်မခံနိုင်စရာ

နိဒါန်း

အကြောင်း မရှိဟုယူဆပါသည်။ အမှန်တရားနှင့် သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်ကို ဖုံးကွယ်ထား၍မရနိုင်ပေ။ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးဟူ၍ အလိုအလျောက် တမင်ခေါ်ဝေါ် သတ်မှတ်စေလိုခြင်းလည်း မဟုတ်ပါ။ နောက်ခံ သမိုင်း အတောက်အထား အခိုင်အလုံဖြင့် အရှိကိုအရှိအတိုင်း မိမိတို့ လူမျိုးများ ခေါ်ဝေါ်လာသည့် အမည်နာမ အမှန်ကို ဖော်ထုတ်စေ လိုခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ် ကင်းမဲ့ပြီး ကျဉ်းမြောင်းသော လူမျိုး ရေးစိတ်ဓါတ် ရှိကြသကဲ့သို့က ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများအား စစ်တကောင်း ကုလား၊ ခေါ်တောကုလား၊ နိုင်ငံခြား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် လူမျိုး စသည်ဖြင့် မမှန်မကန် လုပ်ကြံစွပ်စွဲခြင်းများ ရှိပေသည်။ ယင်းစွပ်စွဲချက်များမှာ လုံးဝ ယုတ္တိမတန်သော စွပ်စွဲချက်များသာ ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုအချင်းချင်း အထင်အမြင် လွဲမှားရန် နှင့် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ဥပဒေပါ ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ တားဆီးပိတ်ပင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တမင်လုပ်ကြံ စွပ်စွဲခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

ယနေ့ သန်းကျော်ရှိသော ပြည်ထောင်စုဖွား ရိုဟင်ဂျာအမျိုး သားများ ကိုယ့်ကြံမ္မာ ကိုယ်ဖန်တီးခွင့် ရရှိရေးအတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ရန် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား တစ်ရပ်လုံးတွင် တာဝန်ရှိသည့် အပြင် ညီရင်းနေ့ခင်းဖွား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ အနေဖြင့်လည်း သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်များကို လေ့လာသိရှိ နားလည်သဘောပေါက်ထား သင့်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

တချို့ကလည်း ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုကို ရွှင့်ကျ(လွင့်ကြဲလာသူ) များဟု စွပ်စွဲချက်များလည်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ မည် သည့်လူမျိုးမဆို မိုးပေါ်က ကျလာခြင်းလည်းမရှိ၊ မြေကြီးထဲမှ ပေါက်

နိဒါန်း

ဗ္ဗားလာခြင်းလည်း မရှိသကဲ့သို့၊ လေလွင့်လာခြင်းလည်း မရှိပါ။
ရေကြည်ရာမျက်နှာရာ သမိုင်းစဉ်အရ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက် ထွန်းကား
လာစမြဲပင် ဖြစ်သည်မှာ သဘာဝတရားပင် ဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများနှင့်တကွ ပြည်ထောင်စု
ဗ္ဗား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ လေ
လာသိရှိနိုင်ရန် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်ကို မထိမ်
မတုက်ဘဲ သမိုင်းလေ့လာ တွေ့ရှိချက်အရ အရှိကိုအရှိအတိုင်း၊ အမှန်ကို
အမှန်အတိုင်း ဤသမိုင်းအကျဉ်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့

အမျိုးသားလူ့ အခွင့်အရေး ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (ဌာနချုပ်)
ရန်ကင်းမြို့။

၁၉၄၇-ခုနှစ် မေဖော်ဝါရီလ (၁၁) ရက်နေ့ည ပင်လုံမြို့

စော်ဘွားများ ထမင်းစားပွဲတွင် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း မြက်ကြားချက်မှ
ကောက်နုတ်ချက်

လူမျိုးစု အရေးကြီးပုံ

နောက်တချက်က လူမျိုးရေးအကြောင်းကို ပြောလိုပါတယ်။ လူမျိုးရေး ဆိုတာဟာလဲ ရှေးခေတ်က ဟစ်အော်လာကြတဲ့ (အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ၊ ပညာ) ဆိုတဲ့ စကားမျိုးကို လက်သုံးပြုလို့ မလုံလောက်တော့ဘူး။ အမျိုးဆိုရာမှာ ဘယ်လိုအမျိုးကို တည်ရမလဲ။ ဗမာ၊ ကရင်၊ ကချင်၊ ချင်းနှင့် အခြား အမျိုးများလဲ ရှိသေးတယ်။ အခြားနိုင်ငံများကို ကြည့်လိုက်လျှင် ဗမာပြည်မှာလို့ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ ရှိတာကို တွေ့နိုင်ပါတယ်။ တရပ်ပြည်၊ ကျပန်ပြည်နှင့် ရုရှားပြည်တို့မှာလဲ သည်အတိုင်းပဲ။ အမေရိကန် ပြည်မှာလဲ အင်္ဂလိပ် စကားကို ပြောကြသော်လဲ အင်္ဂလိပ်၊ အီတလီ စတဲ့ လူအမျိုးမျိုးတို့ စုပေါင်းပြီး လူမျိုး တစ်မျိုး ဖြစ်အောင် ထူထောင်ပြီး သူတို့ကိုယ်ကို အမေရိကန်လို့ ဆိုကြတာပဲ။ ဒါကြောင့် လူမျိုးရေးအားဖြင့် ကြည့်လျှင် လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းကို လိပ်ခဲ တင်းလင်းစွဲပြီး ယူဆလို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။

ဘာသာစကား ကွဲပြားကြသော်လဲ

ဘာသာစကားပင် တူသော်လဲ လူမျိုးဘာသာ ခြားနားမှုလဲ ရှိပါတယ်။ ဘာသာပင် မတူသော်လဲ လူမျိုးသီးခြား ဖြစ်နေတာလဲ ရှိပါတယ်။ ဥပမာ အမေရိကန်ကို ကြည့်လျှင် လူအမျိုးမျိုး ဖြစ်သော်လဲ ဘာသာစကား တူပါတယ်။ ရုရှားပြည်မှာ ဆိုလျှင် ဘာသာစကား အမျိုးပေါင်းများစွာ ကွဲလွဲသော်လဲ လူမျိုးကတော့ တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဘာသာကို စွဲလမ်းကွဲပြားမှု

သာသနာဆိုတာ ကတော့ ကိုယ်ကိုးကွယ်ချင်တဲ့ ဘာသာ၊ သာသနာကို ကိုးကွယ်နိုင်ကြတာပဲ။ ဗမာပြည်မှာ လူများစုက ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်ပေမဲ့ ခရစ်ယာန် ဘာသာ ကိုးကွယ်သူ မဟာမေဒင် ဘာသာ ကိုးကွယ်သူ၊ နတ်ကိုးကွယ်သူ အမျိုးမျိုး ရှိတာပဲ သည်တော့ ဒါတွေကို စွဲပြီး လူမျိုးရေးတရား လုပ်လို့ မဖြစ်ပါဘူး။

ညီညွတ်ညွတ်လုပ်ကြရန်

စစ်ကြီးအတွင်းက ကျွန်တော် ဝန်ကြီး လုပ်တုန်းမှာ ကရင် အမျိုးသားတပ်ရင်း ဖွဲ့စည်းတုန်း ထမင်းစားပွဲ တစ်ခုမှာ ကရင်စစ် သားတစ်ဦးက လူမျိုး အချင်းချင်း ညီညွတ်ဖို့အကြောင်း ပြောတဲ့ အထဲမှာ (ဗမာက ဖဲရိုက်၊ ကရင်က ငါးများ) ဆိုတာလို့ အတူတူ ပါပဲလို့ ပြောတာကို သတိရပါတယ်။ ကိုယ့်ဒေသအလိုက် ကိုယ်ယုံ ကြည်တာကို ကိုယ်ကိုးကွယ် နေထိုင်ကြပြီး တစ်တိုင်းတစ်ပြည်လုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ကိစ္စကြီးမှာ ညီညွတ်ညွတ် လုပ်ကြရင် ဒါဟာ တစ်မျိုး တည်းလို့ ယူဆကြရမယ်။ ။

အပိုင်း (၁)

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးသမိုင်းအကျဉ်း

ကမ္ဘာ့ပထဝီမြေသားမှာ အပြောင်းအလဲ နှေးကွေးသော်လည်း ထိုမြေသားပေါ်ရှိ လူသားတို့၏ လူနေမှုဘဝနှင့် ယဉ်ကျေးမှုမှာကား အချိန်ကာလအလျောက် ပြောင်းလဲစမြဲပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရက္ခပူရ ရခိုင်ပြည်၏ မြေသားတည်ဆောက်မှုမှာ နှစ်သန်းပေါင်းချီ၍ ကြာညောင်းကာ ပထဝီမြေသား ပြောင်းလဲမှု နှေးကွေးပေသည်။ သို့သော် ယင်းပထဝီမြေသား ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲသော လူသားနွယ်များ၊ လူ့ယဉ်ကျေးမှုများမှာကား များပြားလှပေသည်။

ရခိုင်ပြည်ကို ရက္ခပူရဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှာ သမိုင်းအစ ကနဦးက ရက္ခဘီလူး(လူရိုင်း)များ အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဟု ဆို၏။ မြန်မာပြည်မတိုင် ဩစတြေးလျိုက် အနွယ်ဝင်များ နေထိုင်ခဲ့စဉ်က ရခိုင်ပြည်တွင် (နီဂရိုးပိုက်) လူရိုင်းဘီလူးများ နေထိုင်ခဲ့သည်ဟုဆို၏။ ထိုလူရိုင်းများကို အိန္ဒိယတိုက်ငယ်မှ ယဉ်ကျေးသော အင်ဒိုအာရိယန် နွယ်ဝင်များ လာရောက်တိုက်ခိုက်၍ မြို့ရွာများ တည်ထောင်ခဲ့သည်။ လူရိုင်းများမှာ တောနက်ဒေသနှင့် တောင်ဘက် ကျွန်းဆွယ်ဒေသများ သို့ ရှေ့ပြောင်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဗညုဝတီ၊ ဝေသာလီ နိုင်ငံများသည် ထိုအင်ဒိုအာရိယန်များ တည်ထောင်ခဲ့သော ပဒေသရာဇ် နိုင်ငံငယ်လေးများဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်မတက်တိုင် ပိဿနိုး၊ ဟန်လင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ စသည့်နိုင်ငံများနှင့် ခေတ်ပြိုင် ဖြစ်သည့် ဝေသာလီ ကျောက်လှေခါးခေတ်သည် (၁၀-ရာစု) အထိ တည်တံ့ခဲ့ပေသည်။ (နိုင်ပန်းလှ၊ ဗိုလ်မှူးဘရင်္ဂါနှင့် စံအုပ်များရှုပါ)။

ရခိုင်ပြည်နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်

မော်ရစ်ကောလစ်ရေး (Into Hidden Burma) စာအုပ်ကို ဗြိတိသျှ သံမဏိနှင့်အောက်မှ မြန်မာနိုင်ငံဟု 'ဦးမောင်မောင်ကြီး' ဘာသာပြန်ဆိုသည့်စာအုပ် ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ(၁၂)တွင် "ထို့ကြောင့် ရခိုင်ပြည်သည် ပထမနှစ်တစ်ထောင်အတွင်းဝယ် ကုလားမင်း အဆက်ဆက်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ကုလားပြည် တစ်ပြည်သာ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စာမျက်နှာ(၁၃)တွင် ခရစ်နှစ် (၉၅၇) ခုနှစ် နောက်ပိုင်း၌ ရခိုင်ရာဇဝင် စတင်လာခဲ့တော့သည်ဟု" ဦးစံရှေ့ဖျားက ဆိုသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စာမျက်နှာ(၂၁)တွင် ခရစ်နှစ်(၉၅၇) ခုနှစ် မတိုင်မီက ရခိုင်ပြည်သည် ကုလားပြည် ဖြစ်ခဲ့သည်ကတော့ မှန်ပေ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

ဝေသာလီခေတ်က ကျောက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ၊ အခြား ပေစာများကို လေ့လာပါက အိန္ဒိယတိုက်မှာ သုံးခဲ့သော သက္ကဋ္ဌ၊ ပါဠိစသည့် စာပေများနှင့် ဘာသာယဉ်ကျေးမှုများသည် ဟိန္ဒူသီဝ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

သို့သော် ဝေသာလီ ကျောက်လှေခါးခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် သီဝနတ် ကိုးကွယ်မှုနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာ လျော့နည်းပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် (Mr-Hall) နှင့် (Mr. E. H. Dobby) တို့က ရခိုင်ပြည်တွင် ခရစ်တော်မပေါ် မီကပင် ဗုဒ္ဓသာသာ ထွန်းကားခဲ့သော်လည်း အစ္စလာမ်ဘာသာ ထိုးဖောက် နေရာယူလာမှုကိုကား မတားဆီးနိုင်ခဲ့ချေဟု ရေးသား ထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် သမိုင်းဆရာ (Mr. Harvey) က ဗုဒ္ဓ ဘာသာနှင့် မရှေးမနှောင်းတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာ သည်လည်း ဝင် ရောက်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားပုထိုးများနှင့် နီးနီးကပ် ကပ် မှုဆလင် ဗလီဝတ်ကျောင်းများလည်း တွေ့ရသည်ဟု ဆိုထားပေ သည်။ အထူးသဖြင့် စစ်တွေခရိုင်၌ဟု ဆိုထားပေသည်။

ရခိုင်ပြည်နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်

ဤတွင် ရခိုင်ပြည်သား အင်ဒိုအာရိယန်များမှ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ အုပ်စုဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ ဘာသာစာပေ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများလည်း မသိမသာ ကွဲပြားသွားပေသည်။ (R. B Smart) ရေး စစ်တွေဂဇက်တီးယား (Akyab District Gazetteer) အဆိုအရ ဝေသာလီ ကျောက်လှေခါးမြို့သည် ပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေးဖြင့် စည်ကားခဲ့သော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ် ပြည်ပ ကုန်သည်သင်္ဘော ရာကျော် ရောက်ရှိတတ်ပေသည်။ သက္ကရာဇ်(၇၈၈-၈၁၀) မဟာတိုင်စန္ဒြားမင်း လက်ထက် အာရပ်ကုန်သည် သင်္ဘော တစုသည် မုန်တိုင်းဒဏ်ကြောင့် ရမ်းဗြဲကမ်းခြေမှာပျက်စီးပြီး သင်္ဘော သားများ ကုန်းတွင်းသို့ရောက်သော် စန္ဒြားမင်းက အခြေစိုက်နေထိုင် ရန် နေရာချထားပေးခဲ့သည်။ ထောက်ပံ့ကူညီခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ 'သမိုင်းဆရာ ဒေါက်တာကျော်သက်' (Mr. Harvey Maurice cellis) တို့ကလည်း ရခိုင်ပြည်၏ ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးမှာ မကြာသော ရာစု နှစ်များအထိ အာရပ်ကုန်သည်တို့ လက်ထဲမှာ ရှိသည်ဟုဆို၏။ (၁၉၆၆-ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် ဒေါ်ကြည် ဝင်း စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်က တင်သွင်းသော မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေး စာတန်းကို ရှုပါ)။

ယင်းအာရပ်တို့နှင့် မရှေးမနှောင်းမှာပင် အနောက်ဘက် ကုန်းတွင်းဘက် 'ဟဇရက်အာမီရ်ကမ်းဇာ၊ မူဟာမတ်ဟာနီဖာ' စသည့် တမန်ဟော်မြတ်၏ မျိုးနွယ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်များ ရခိုင်ပြည်သို့ သာသနာပြုရန် ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်း၊ မေယုတောင်တန်းနေ လူရိုင်းများကို ယဉ်ကျေး လာအောင် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းပြီး အစ္စလာသာသနာ ဖြန့်ချိခဲ့ကြောင်း ထိုစဉ်က 'ကုလားပန်ဇင်းချောင်း' (မေယုမြစ်) အထက်ပိုင်းတွင် 'ဂေလန်ဂ' ဟု နိုင်ငံတစ်ခု ရှိခဲ့ကြောင်း ယင်းနိုင်ငံသားများနှင့် ရှင်ဘုရင်ကိုပါ အစ္စလာမ်ဘာသာ ဘောင်တွင်းသို့ သိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့ ကြောင်း၊ ၎င်းတို့သည် ဝေသာလီကျောက်လှေကားမြို့အထိ သာသနာ

ပြုရန် ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်းများကို ဆရာကြီး (M.K Rhaman) က သူ၏ ရခိုင်ပြည်နှင့် မြန်မာမူဆလင်များဟူသော သမိုင်းတွင် သမိုင်းစာအုပ်စာတန်းများကို ကိုးကား၍ ရေးသားထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဤတွင် မြန်မာ့သမိုင်း ဆရာ ဦးဘသန်း၊ ဦးကြည်တို့ကလည်း ရခိုင်ပြည်တွင် ဒေသခံများ အတော်များများ အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည်ဟု ဆိုထားသည်။ ဆရာကြီး (M.K. Rhaman) က သာဓက အဖြစ် ကျောက်တော်မြို့ ခေါင်းထုတ်ရွာသည် အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ တစ်ရွာလုံးနီးပါး ကူးပြောင်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

‘ဓညဝတီဆရာတော် ဦးညဏ၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ် ဒုတိယတွဲ (စာမျက်နှာ ၁၆၁-၁၆၂) တွင် ၁၅၃၁-ခု၊ မင်းဘာကြီး လက်ထက်တွင် ပါရှင် အင်ပါယာမှ ကာဒီအုပ်စု ခေါင်းဆောင်သော သံအမတ် သုံးဦး ရောက်ရှိလာပြီး အစ္စလာမ် အဆုံးအမ သြဝါဒများ တင်ပြ၍ ရခိုင်အမျိုးသား အစ္စလာမ်ဘာသာကို လက်ခံ ယုံကြည်လာခဲ့ကြောင်း ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာရာဇဝင် သိမှတ်ဖွယ်ရာ အဖြာဖြာစာအုပ်(ဦးကြည်ရေး) စာမျက်နှာ(၁၆၀) တွင်လည်း၊ ၃ ရာစုလောက်က စပြီး ဟိန္ဒူ ဘာသာ ရခိုင်ပြည်သို့ ရောက်လာသည်။ (၁၅) ရာစု တွင်မူကား မှတ်စလင်ဘာသာ ရောက်လာပြီး များစွာသော ရခိုင်တို့သည် မှတ်စလင်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြသည်’ ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

တချိန်တည်းမှာ သက္ကရာဇ် ၉၅၇-ခုတွင် မြန်မာပြည်မဘက်မှ မြန်မာအုပ်စု ဟစ်စ ဝင်ရောက်လာသဖြင့် ဝေသာလီစန္ဒြားမင်းဆက် ပျက်ပြားခဲ့သည်။ ပြည်မဘက်မှ နောက်ထပ် လူသစ်များ ခေါ်ဆောင်ကာ အင်အားဖြည့်ခဲ့ရာ ရခိုင်ပြည်သည် 'ယင်းတို့၏ နိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်ဟု (ဒေါက်တာကျော်သက်၊ Harvey) တို့က ဆိုထားသည်။

ဤမြန်မာ အုပ်စုသည် ဒေသခံ ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်ခံသည့် အင်ဒိုအာရိယန် အုပ်စုနှင့် ရောနှောသွားပြီး နောင်တွင် ရခိုင်လူမျိုး ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ယင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်၍ မူလ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်၊ ဘုရားပုတိုးများကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့ပေသည်။

ဤမြန်မာ အုပ်စုများ ဝင်ရောက်လာပြီး (၁၀-ရာစု) နောက်ပိုင်းတွင်သာ ရခိုင်ပြည်တွင် မြန်မာစာပေ အက္ခရာဖြင့် ရေးသားသော စာပေလက်ရာများ၊ ကျောက်စာများ၊ တွေ့ရကြောင်း (၁၀-ရာစု) မတိုင်မီ သက္ကဋ္ဌ၊ ပါဠိစာပေ၊ နာဂရီ အက္ခရာများ ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ပြည်တွင် (၁၀-ရာစု)၌ အရှိန်ပြင်းခဲ့သော လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲ တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လိမ့်မည်ဟု ထင်ရကြောင်း ဒေါက်တာ ဦးအေးချမ်း (ရခိုင် အမျိုးသားသမိုင်း သုတေသီ) က၊ ၁၉၇၅-၇၆- ရခိုင် တံနံဆောင် မဂ္ဂဇင်း အတွဲ (၁၄) တွင် ရေးသားထားသည်မှာ စိတ်ဝင်စားစရာ အဖြစ် ဖော်ရှုရပါသည်။

ရခိုင် အမျိုးသားများ ပြောသောစကားသည် လေယူလေသိမ်း အသံထွက်မှ လွဲလျှင် မြန်မာစကားနှင့် တူ၏။ ရုပ်ရည်လည်း ဆင်တူသည်။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ရိုးရာပွဲလမ်းသဘင် စသည်များလည်း မြန်မာနှင့် တူညီသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာအနွယ်ဟု ဆိုနိုင်

ပါသည်။ “မြန်မာပေါ်ရဏ၊ ရခိုင်ဝေဟာရ၊ ပင့်ရစ်မနိုင်-ရခိုင်မေး” ဟူသော စကားများ ရှိခြင်းကလည်း ရခိုင်နှင့်-မြန်မာ ဆက်နွယ်နေမှုကို ပြသနေပါသည်။

သမိုင်းဆရာ (D.G.E Hall) ကမူ ၁၁-ရာစု မတိုင်မီ(ဝေသာလီခေတ်) ရခိုင်ပြည်သည် ဘင်္ဂလား၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်၍ ရခိုင်ပြည်ရှိ လူများသည်လည်း ဘင်္ဂလားနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားသည်။

ဤတွင် ဘုံပေါက်သာကျော် တင်ပြသော သမိုင်း ကိုးကားချက်များအရ အာရပ်များ၊ ပသီမူဆလင်များ ရောက်လေရာမှာ သာသနာပြုပြီး အစ္စလာမ် အင်ပါယာနယ် ချဲ့တတ်ကြောင်း အနောက်ဖက် စပိန်နိုင်ငံခေတ် ခုဘာအထိ နယ်ချဲ့ခဲ့ပြီး ၁၂-ရာစုတွင် ဘင်္ဂလားသို့ အစ္စလာမ် သာသနာ ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ အာရပ်တို့ ရောက်လာရာမှာ သာသနာပြုတတ်၍ ဘင်္ဂလား၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာ နိုင်ငံများ ဖြစ်ခဲ့ရာမှ အစ္စလာမ်ဘာသာ နိုင်ငံများ ဖြစ်လာသည်။ ယင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော ရခိုင်ပြည်မှာလည်း အစ္စလာမ်ဘာသာ ပြန့်နှံ့လာခြင်းကို အငြင်းပွားစရာ မဟုတ်ဟု ထင်မြင်ပါသည်။

ယင်းအချိန်၌ ခေတ်ပြိုင်မြန်မာပြည် အတွင်းပိုင်းတွင် ပုဂံခေတ် မပေင်မီ တမုဝတီ မြို့ပြနိုင်ငံများအဖြစ် ပုပ္ဖားစောရဟန်း မင်းပြုလျက် ရှိသည်။ အစ္စလာမ်သာသနာသည် ရခိုင်ဒေသမှတစ်ဆင့် ပုဂံသို့၊ ပုဂံမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့ကြောင်း ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန တက္ကသိုလ် စာပေးစာယူသင်တန်း စတုတ္ထနှစ် သမိုင်းဘာသာ ပို့ချချက်များသင်ရိုး (၄၀၁)၊ အတွဲ(၁)၊ စာမျက်နှာ (၁၄၀-၁၄၁ ၁၄၂) တွင် အစ္စလာမ်သာသနာ ခေါင်းစဉ်၌ ပါရှိကြောင်း လေ့လာဖတ်ရှု သိရှိရပါသည်။

ကျောက်လှေခါးခေတ်ပြီးနောက် လေးမြို့ခေတ်တွင် သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀-ကျော်၌ ဘုရင်မင်းထီး ဘင်္ဂလားကို လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ တဖန် မြောက်ဦးမြို့ကို ၁၄၃၀-ခုနှစ်တွင် နှုတ်မိတ်လှက အင်္ဂလား ဂေါ်ရီ ဘုရင်များမှ အကူအညီယူ၍ မြန်မာတို့အား လောင်းကြက်မြို့မှ နှင်ထုတ်ပြီး တည်ထောင်ခဲ့ပေသည်။ အကူအညီ ပေးလာသူ ဂေါ်ရီ စစ်သည်များ နိုင်ငံလုံခြုံရေးအတွက် ပြန်စေခြင်းမပြုဘဲ နိုင်ငံဒေသ အနှံ့ ကာကွယ်ရေးသဘောဖြင့် မြို့ရွာချပေးခဲ့သည်။ ဗလီကျောင်းများ တည်ဆောက်ပေးခဲ့သည်။ မြောက်ဦးမြို့ရှိ ဆန်ဒီခန်ဗလီ၊ မဂျာဗလီ များသည် သမိုင်းသာဓကများ ဖြစ်ပါသည်။ မြောက်ဦးခေတ်က ဘစောဖြူ၊ မင်းဘာကြီး (၁၅၃၀-၅၁) မင်းရာဇာကြီး (၁၅၉၃-၁၆၁၂) တို့ လက်ထက်တွင် ဘင်္ဂလား(၁၂)မြို့ထိ ရခိုင်တို့စိုးပိုင်ခဲ့ သည်။

ဤတွင် ရခိုင်နှင့်ဘင်္ဂလား ဆက်ဆံရေး ဆက်နွယ်မှု မည်မျှ ကြီးမားကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြင့် ဘာသာယဉ်ကျေးမှု ကူးလူး ပြောင်းရွှေ့မှုများ အတော်အတန် ရှိခဲ့ပေသည်။ မြောက်ဦးခေတ် အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် ရခိုင်နှင့်ပေါ်တူဂီများ ပူးပေါင်း၍ ဘင်္ဂလား ကမ်းခြေတွင် ပင်လယ်မီးပြတိုက်ပြီး လူများ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင် လာကာ ရခိုင်တွင် အလုပ်ကြမ်းများ၌ အသုံးချခဲ့ကြောင်း သမိုင်း စာအုပ်များမှာ တွေ့ရသည်။

အိန္ဒိယနှင့် ရခိုင်ပြည်သည် ပထဝီအနေအထားအရ ကူးလူး ဆက်ဆံရန် ပိုမိုလွယ်ကူပေသည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှု ပြောင်းလဲမှုသည် ရခိုင်ပြည်သို့လည်း ရောင်ပြန်ဟပ်ခဲ့ပေသည်။ ဦးအုံး မောင်ရေး ကျောင်းသုံး မြန်မာရာဇဝင်အရ အိန္ဒိယတွင် ဟိန္ဒူဘာသာ ထွန်းကားစဉ် ရခိုင်ပြည်တွင်လည်း ဟိန္ဒူဘာသာ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားသော ကာလတွင်မူ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကား

ပြန်ပွားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဆယ်နှစ်ရာစုနောက်ပိုင်း အိန္ဒိယတွင် အစ္စလာမ်သာသနာ ထွန်းကားပြန်ရာ ရခိုင်ပြည်တွင်လည်း အစ္စလာမ် ဘာသာဦးရေ တိုးပွားလာပေသည်။ အစ္စလာမ်ယဉ်ကျေးမှုများ ရခိုင် ပြည်တွင် ကူးဆက်လွှမ်းမိုးခဲ့လေသည်။ ဤသို့ ယဉ်ကျေးမှု ကူးပြောင်း မှုတွင် အများအားဖြင့် ရခိုင်အစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ပြီး 'ရိုဟင်ဂျာ' အစုမှာ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။

လက်အောက်ခံ အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်များအား ကျေနပ် နှစ်သိမ့်ရန် ရခိုင်ဘုရင်များကပင် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၄၀၄) နှစ်မှစ၍ ဘုရင်လက်ထက်မှစ၍ မင်းဆက်(၁၈)ဆက်အထိ မူဆလင်ဘွဲ့နာမည် များ ခံယူခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားတွင်သုံးခဲ့သော ပါရေစီ၊ ဘင်္ဂလီစာများ ကိုပင် ရုံးသုံးစာအဖြစ် သုံးစွဲခဲ့ကြောင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်သုံး ဝင်္ဂါးများ တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့၏ ယုံကြည်ချက် 'ကလေးမာ' ကို ဖော်ပြ ၍ လှည့်လည်သုံးစွဲခဲ့ပေသည်။

ရာဇဝင်၊ မူထမ်းများလည်း မူဆလင်များဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သမိုင်း ဆရာဟာဗေးနှင့်ဟော(လ်)တို့၏ရေးသားချက်ကိုကိုးကား၍ အမ်၊ ကေ ရာမာန်ရေး ရခိုင်နှင့် မြန်မာပြည်ရှိ မူဆလင်များသမိုင်းမှာ ဖော်ပြ ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ရခိုင်ပြည်တွင် နှစ်သိမ့်လှဘုရင်လက်ထက်မှစ၍ မူဆလင်(မ်) လူမျိုးများအား ဝန်ကြီးရာထူးတွင် လည်းကောင်း၊ စစ်တပ်နှင့် ရေတပ် ဝိုင်းများ ရာထူးများ၌ လည်းကောင်း ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်မှ နာမည်ကျော် မူဆလင်(မ်)အဆိုတော် 'ဆယ်ရှားအာလ်ဝါလ်' (Saycd Shah Al Wal)၏ အဆိုအရ စန္ဒသုဓမ္မဘုရင်၏ နန်းရင်း ဝန် 'မာဂန်' မာ မူဆလင်(မ်) လူမျိုးဟုပင်ဆိုသည်။ (၁၇)ရာစု

နှစ်ကောင် 'ဆယက်မူဆာ' (Sayed Mussa) 'မူဂျာလစ်(စ်)' (Mujah-
llis) နှင့် ဆူလေမန် (Sulaiman) တို့မှာ ရခိုင်နန်းတော်တွင်း၌ ဝန်ကြီး
များဖြစ်ခဲ့ကြလျက် 'အရှုရက်(မ်)ခန်' (A Sharaf Khan) မှာ စန္ဒ
သုခမ္မဘုရင်၏စစ်သူကြီးဖြစ်ခဲ့ကြောင်း အမ်ကောရာမန်က ၎င်းရေးသား
သော 'ရခိုင်နှင့် မြန်မာပြည်ရှိ မွတ်ဆလင်(မ်) လူမျိုးများ ရာဇဝင်
အကျဉ်းချုပ်' တွင် တိတိကျကျ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါ
သည်။

မစ္စတာစမတ် (Mr. Smart) အဆိုအရ မြောက်ဦးခေတ်တွင်
နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးသည် အဓိကဖြစ်၏။ ဘေးပတ်ဝန်းကျင် နိုင်ငံ
များအားလုံးနှင့် ပေါ်တူဂီရန်ကို ကြောက်ကြသဖြင့် ရခိုင်ပြည်တွင်
လူဦးရေ တိုးပွားစေရေးသည် ရခိုင်ဘုရင်များ၏ ပေါ်လစီရှိခဲ့ပေ
သည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားမြူ ပြည်သူများကို ချီးမြှင့်ထောက်
ပံ့ကူညီ၍ စစ်မှုထမ်းစေခဲ့သည်။ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် နေရာ
ကောင်းများ ရှာဖွေနေရာချထားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အဓိက စိုက်
ပျိုးရေးဒေသဖြစ်သော ကုလားပန်ဇင်းဒျောင်း (မေယုမြစ်)၊ ကုလား
တန်မြစ်၊ လေးမျိုးမြစ်များ တလျှောက်တွင် ကမ်းရိုးတန်းများ၌ မွတ်
ဆလင်(မ်)ရွာများ (ရိုဟင်ဂျာများ) အများအားဖြင့် တည်ရှိနေ
ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ပေါ်တူဂီဘုန်းကြီး မန်ရစ်က ၁၆၃၀ - ခုနှစ်များတွင် ရခိုင်
ဘုရင် သီရိသုဓမ္မာနှင့် တွေ့ဆုံစဉ်က ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်းတွင် ရခိုင်
စစ်တပ်၊ မြင်းတပ်များတွင် မွတ်ဆလင်(မ်) (ရိုဟင်ဂျာ)များ တွေ့ခဲ့
ရကြောင်း၊ ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က 'ဟိန္ဒူစတာနီ' စကား ပြောဆိုတတ်
ကြောင်းနှင့် ဘုရင့် ကိုယ်ပိုင်ဆရာဝန်သည်လည်း မွတ်ဆလင်(မ်)
တစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်ဟု ပါရှိပါသည်။

ထို့ပြင် ရခိုင်ဘုရင် စန္ဒာသုခမ္မ လက်ထက် ၁၆၆၀-ခုနှစ်က မင်္ဂိုမင်းသား ရှားရှူဂျာ ရခိုင်ပြည်သို့ခိုလှုံလာပြီး ရခိုင်မင်းနှင့် နောက်ပိုင်း ပြဿနာဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ ဒေသခံ မှတ်ဆလင်(မ်)များ(ရိုဟင်ဂျာ)က ရှူဂျာမင်းသားအား အားပေးကူညီ၍ ရခိုင်ထီးနန်း သိမ်းယူရန် နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သည်ဟု ဆို၏။ နိုင်ငံအာဏာ သိမ်းယူရန်အထိ ကြိုးစားနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ ကြံဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ထိုစဉ်က မှတ်ဆလင်(မ်) (ရိုဟင်ဂျာ) အင်အားကို ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။

ရှူဂျာမင်းသားနှင့် အတူပါလာသော 'လေးသည်တော်'များကို သစ္စာရည်တိုက်ပြီး ရခိုင်လေးသည်တပ်အဖြစ် အသုံးချခဲ့သည်။ 'လေး'ကို ဖာရစီဘာသာ စကားအရ 'ကာမန်' ဟုခေါ်၍ လေးသည်များကို 'ကာမန်သည်' ဟုခေါ်ရာမှ 'ကမန်း လူမျိုးဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟုဆို၏။

ရှူဂျာမင်းသားကို ကူညီအားပေးခဲ့သူ ဒေသခံမှတ်ဆလင်(မ်) (ရိုဟင်ဂျာ) များကိုမူ နှိပ်ကွပ်မှုများ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ စန္ဒာဝိဇေယ (၁၇၁၀-၃၁)ထိ နှိပ်ကွပ်မှု မဆုံးခဲ့ချေ။ ရခိုင်တပ်တွင်းရှိ မှတ်ဆလင်(မ်) (ရိုဟင်ဂျာ)များ၊ ကမန်များကိုလည်း ပယ်ထုတ်၍ နယ်နှင့်ဒါဏ် ပေးခဲ့သည်။ ဤတွင် 'ရိုဟင်ဂျာ' အမျိုးသား အမြောက်အများ လွတ်မြောက်ရာ၊ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဘင်္ဂလား သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ ရခိုင်ပြည် တောင်ပိုင်းမှလည်း လူပေါင်းထောင်ကျော် မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်းသို့ ထွက်ပြေး၍ မြေဒူးအရပ်တွင် အခြေစိုက်ခဲ့သည်ဟု ဆို၏။ ယင်းတို့အား တချို့က မြေဒူးလူမျိုးဟူ၍ခေါ်ဆိုကြသည်။ (ညောင်တီ အရေးတော်ပုံကိုရှုပါ။)

‘ရိုဟင်ဂျာ’ နှင့် ကမန် စစ်မှုထမ်းများ ရခိုင်တပ်တွင် မရှိ တော့သောအခါ ရခိုင်ပြည် မတည်မငြိမ်ဖြစ်လာသည်။ စည်းရုံးရေး ပြိုကွဲ အင်အားချိနဲ့လာခဲ့သည်။ အင်ပါယာသဖွယ် ရှိခဲ့သော ရခိုင် ပြည်သည် ဝါးအစည်းပြေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ မကာကွယ် နိုင်တော့ဘဲ လွတ်လပ်ရေး ဆုံးရှုံးရမည့် အဆင့်သို့ ရောက်သွားခဲ့ ပေသည်။

ဓညဝတီအရေးတော်ပုံ စာအုပ်ကို လေ့လာသော် ရခိုင်ဘုရင် များ အုပ်ချုပ်သော ခေတ်အဆက်ဆက်မှာ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး နယ်ပယ်တွင် မှတ်ဆလင်(မ်)များ ရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် စစ်တွေ မြို့တွင် မှတ်ဆလင်(မ်)မြို့စားတစ်ဦး ခန့်ထားခဲ့ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင် ပေသည်ဟု ပါရှိပါသည်။

စစ်တွေမြို့ရှိ ဗုဒ္ဓမော်ဗလီ၊ မုဆာဒေဝါနိဗလီ၊ မြောက်ဦးရုံ ဆန်ဒီခန်းဗလီ၊ မဂျာဗလီ (ခ) မုဆာဗလီ၊ ကျောက်တော်ပိုက်သည် ရွာရှိ ကာဇီဗလီ၊ ဘူးသီးတောင် ဘက်နားရွာရှိ ဒေါ်ရီဂါသခိုင်၊ ကန်ကြီးများနှင့် အခြားမြို့ရွာရှိဗလီများ၊ သခိုင်၊ ဒေါ်ရီဂါများသည် ရှေးဟောင်း ‘ရိုဟင်ဂျာ’ လက်ရာများပင် ဖြစ်သည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မှုခင်းစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အမိန့်ပြန် တမ်းတွင် ရခိုင်ပြည်အရပ်ရပ်၌ မဟာဓမ္မဒင် ဘာသာများရှိ၍ ၎င်းတို့ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အမှုများကို ‘ဘာသာရေးဆရာများဖြင့်စီရင်စေ’ ဟု ပါရှိပါသည်။ ထိုအမှုစီရင်သူများကို ‘ကာဇီ’ ဟု မခေါ်ကြရာ ထိုကာဇီ မျိုးနွယ်များ ‘ကာဇီခန့်’ ရာထူးလံဆိပ်များကို ရခိုင်ပြည် တွင် ယနေ့ထိ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဘုံ ပေါက် သာ ကျော် ၏ (ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ‘ရိုဟင်ဂျာ’ အန္တရာယ်) ဆိုသည့် စာအုပ်တွင် အင်္ဂလိပ်သိမ်းပိုက်သော ရခိုင်ပြည်၏ လူဦးရေကို ရခိုင် ၆၀၀၀၀ နှင့် မူဆလင် ၃၀၀၀၀ ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ တနည်းအားဖြင့် မူဆလင် ဦးရေသည် ၂:၁ ရှိခဲ့ပေသည်။ မူဆလင် ဦးရေ နည်းခြင်းမှာ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း အရေးအခင်းများကြောင့် ဘင်္ဂလားနှင့် မြန်မာပြည်မဘက်သို့ ထွက်ပြေးရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ပြည်မှ ထွက်ပြေးသူများကို ဘင်္ဂလားတွင် ‘ရိုဝိုင်’ များဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းလည်း သိရပါသည်။ ဘိုးတော်ဘုရား အုပ်ချုပ်စဉ် ကာလ ဘင်္ဂလားသို့ ထွက်ပြေးရသူများလည်း ရှိပေသည်။

ဤသို့ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်ကပင် အခြေစိုက် အတည် အကျ နေထိုင်လာသော ရခိုင်ပြည် လူဦးရေ၏ ထက်ဝက်နီးပါးသော ‘ရိုဟင်ဂျာ’ လူမျိုးစု ဦးရေသည် ၁၉၄၇-ခုနှစ် နှင့် ၁၉၇၄-ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ အရ လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၈-ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသား ဖြစ်မှု ဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂-ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေများ အရ လည်းကောင်း ၁၈၂၃-ခုနှစ် မတိုင်မီက ပင်ရင်း နိုင်ငံအဖြစ် အခြေစိုက် နေထိုင်ခဲ့သော လူမျိုးစုတစ်စု ဖြစ်ကြောင်း လယ်ပြင်တွင် ဆင်သွားသကဲ့သို့ ထင်ရှားနေပေသည်။

နိုင်ငံသား၊ တိုင်းရင်းသား ဖြစ်ခြင်းသည် ကိုးကွယ်မှု၊ ယုံကြည်မှု၊ ဘာသာစကား အရုပ်သဏ္ဍာန်နှင့် လူမျိုးနွယ်စုတို့နှင့် မသက်ဆိုင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေစိုက် နေထိုင်လာမှုပေါ်တွင် အဓိက မူတည် ရေသာန် မကက်ပါလော။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံခြားသား ဟူ၍ ပြဿနာ မရှိခဲ့ပေ။ ရခိုင်ပြည်ရှိ 'ရိုဟင်ဂျာ' များကို ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့ခေတ်တွင် မှတ်စလင်(မ်)၊ မဟာမောင် စသည်ဖြင့် အစိုးရ စာရင်းများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။

'ရိုဟင်ဂျာ' များသည် အခြား တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ ကဲ့သို့ မြန်မာ မိသားစုထဲမှ ဖြစ်သဖြင့် ခိုင်အာခီ ခေတ်မှ မြန်မာ့ ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ (တစ်ပါတီ) ခေတ်အထိ ခေတ်အဆက် ဆက် မြန်မာ ပါလီမန်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စား ပြုခွင့် ရလာသည်။ ပ-ထ-စ ခေတ်တွင် ဘူးသီးတောင် မဲဆန္ဒနယ်မှ 'ရိုဟင်ဂျာ' လူမျိုးများက တင်မြောက်ပေးခဲ့သူ တစ်ဦး ဝန်ကြီးရာထူး အထိ ရခဲ့ပေသည်။ 'ရိုဟင်ဂျာ' အမျိုးသားထဲမှ ပါလီမန် အတွင်း ဝန်များလည်း ရှိခဲ့ဘူးပါသည်။

တချို့လူမျိုးရေး အမြင်ကျဉ်းသူများက ကိုလိုနီခေတ်မှာ ဝင် ရောက်လာသူ စစ်တကောင်းသား ဟူ၍ စွပ်စွဲမှု ရှိနေသော်လည်း ကိုလိုနီ သမိုင်းကို လေ့လာပါက အိန္ဒိယမှ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်လာ သူများကို (၁) အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ (၂) ကုန်သည်ပွဲစားများ၊ (၃) ရာသီအလိုက် အလုပ်သမားများဟု ဖော်ပြထားသည်။ ရခိုင် ပြည်ရှိ 'ရိုဟင်ဂျာ' များမှာမူ ဤအုပ်စုများ အတွင်း မပါဝင်ဘဲ အာစဉ်တစိုက် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်သူများနှင့် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းသူများသာ ဖြစ်သည်။ ရခိုင် ပြည်တွင် နိုင်ငံခြားသားများ ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့မှာ နိုင်ငံ ခြားသား မှတ်ပုံတင် ကိုင်ဆောင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် အများစုသည် ပြည် သူပိုင်ခေတ်တွင် ပြည်တော်ပြန် သွားကြောင်း တွေ့ရပေမည်။ (British Burma Administration Report (1870-71) Pg: 32 &

Minority Problem in south East Asia by Virginia Thomson Pg152) ကို ရှုပါ။

ဦးသိန်းဖေမြင့်၏ မြောက်ဦးမှ ပလက်ဝသို့ ဆောင်းပါးကို ဖတ်ရှုပါက 'ရိုဟင်ဂျာ' များတွင် သီးခြားကိုယ်ပိုင် ဝတ်စားဆင် ယင်မှု ရှိခဲ့သည်ကို သိမြင်နိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် 'ရိုဟင်ဂျာ' များအား နိုင်ငံခြားသားများနှင့် အုတ်ရောရော ကျောက်ရောရော ရှုမြင် သုံးသပ်ခြင်းသည် ရှုဒေါင့်မှုနှင့် အဖြစ်မှန် မဟုတ်ပါ။ 'ရိုဟင်ဂျာ' များတွင် အခြား လူမျိုးများ ကဲ့သို့ပင် သီးခြား ကိုယ်ပိုင်ဘာသာ စကား၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများ ရှိပေသည်။

ဗြိတိသျှ တပ်မှူး အန်တိုနီအာရ်ဝင်း (Antony Irwin) က ရခိုင်ပြည်ရှိ ဤ မူဆလင်(မ်)ရိုဟင်ဂျာ များသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြား လူမျိုးများနှင့်လည်း မတူ၊ မြန်မာပြည်ရှိ အခြားလူမျိုးများနှင့်လည်း မတူဘဲ သီးခြား လူမျိုး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်တမ်း တင်ထားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

မည်သည့် ဒေသနှင့် လူမျိုးမဆို ခေတ်ကာလ အလျောက် ပြောင်းလဲလာခဲ့မှုများ ရှိသကဲ့သို့ နေရာဒေသ အလိုက် အခေါ် အမည် အမျိုးမျိုးလည်း ရှိခဲ့ပေသည်။ ရခိုင်ပြည် သမိုင်းကို ပြန်လေ့ လာသော် ဧညှိဝတီ၊ ဝေသာလီ၊ ရက္ခသျှ၊ ရတမီးယား၊ ရိုဝန်း၊ အရက္ခဒေသျှ၊ အာရကန် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲ ခေါ်ဆို ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပေမည်။ မင်း နေပြည်တော်များလည်း ပြောင်းရွှေ့ ခဲ့ပေသည် ကိုးကွယ်သည့်။ ဘာသာ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုများလည်း ပြောင်းလဲကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

အထူးသဖြင့် ရက္ခပူရ၊ ရက္ခသျှ၊ ရိုဌန်၊ ရိုဝန်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုရာမှ ‘ရိုဟင်ဂျာ’ တို့က ရခိုင်ပြည်ကို “ရိုဝန်းရှောရီ” ဟု ယနေ့ထိ ခေါ်ဆိုလျက် ရှိပေသည်။ ရိုဝန်းရှောရီနေ ဒေသခံများကို ‘ရိုဟင်ဂျာ’ ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ‘ရိုဟင်ဂျာ’ များသည် ရမ်းဗြဲတွင် နေသူများကို ‘ရမ်မြဲဂျား’ ကျောက်ဖြူတွင် နေသူများကို ‘ကျောက်ဖြူဂျား’ ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဤတွင် ရခိုင်ပြည်ရှိ အင်ဒိုအာရိယန်နှင့် တိဗက်-မြန်မာ ရော နှော အုပ်စုကိုမူ ‘မောင်’ ဟု ခေါ်သည်။ တစ်ခါတရံ ရခိုင်ပြည်ပွား ရခိုင်များကို ရိုဟင်ဂျာ ‘မောင်’ ဟု ခေါ်ပြီး ဘင်္ဂလားဖွား ရခိုင်များ ကို အနောက်ကျား မောင်၊ (အနောက်သား ရခိုင်) ဟု ခေါ်သည်။ ရှေးဟောင်း ‘ရိုဟင်ဂျာ’ စာပေနှင့် စာအုပ်များတွင်လည်း ရခိုင် ပြည်ကို ‘ရိုဝန်း’ ဟု ခေါ်ထားကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

‘ရိုဟင်ဂျာ’ မှာ ဝေသာလီ ကျောက်လှေခါးခေတ် သင်္ဘော ပျက် အာရပ်များကို ‘ရဟမ်’ ပြုခြင်း၊ သနားညှာတာ၍ နေရာချ ထားပေးခြင်းကြောင့် ‘ရဟမ်ဂျာ’ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရာမှ အစပြုသည်။ ဝေသာလီ ရွာဟောင်းမှ မူဆလင်များ၏ ရဲရင့်မှုကို အမှန်းတင် သုံးစွဲ သော ‘ရွာဟောင်းမှကျား’ အစပြု ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟူ၍ အယူအဆ ကွဲလွဲမှုများလည်း ရှိပေသည်။ ယင်းတို့မှာ သုတေသီများ၏ လေ့လာ စုံစမ်းမှုသာ ဖြစ်၏။ သမိုင်းဟူသည် ရှာဖွေလေ တွေ့ရှိလေ ဖြစ်ပါ သည်။ ကမ္ဘာမှာလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လည်းကောင်း လူမျိုး တစ်မျိုး၏ အမည်နာမ ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့အမြင် ကွဲလွဲမှု ရှိကြောင်း၊ သမိုင်းလေ့လာသူတိုင်း တွေ့မည် ဖြစ်ပါသည်။ အမြင်ကွဲလွဲခြင်းကား ပြဿနာ မဟုတ်ပါ။ ယနေ့ တိဗက် မြန်မာ အနွယ် မဟုတ်သော ရခိုင်ပြည်သားများကို ‘ရိုဟင်ဂျာ’ ဟု ခေါ်၏။

၎င်းတို့သည် မူလ အင်ဒိုအာရိယန် အာရပ်၊ မဂိုပထန်၊ ဘင်္ဂလီ စသည့် လူမျိုးများ ရခိုင်ပြည်တွင်း၌ ရောနှော နေထိုင်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကား ယဉ်ကျေးမှု အရပ်လက္ခဏာ တူညီသော လူတစ်စု ဖြစ်သည်။ အခြား မည်သည့် လူမျိုးနှင့်မှ မတူကြောင်း မနုဿဗေဒ အရ ဂေ့လာပါက တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

ပြည်ထောင်စုထဲသို့ ရေကြည်ရာ မြက်နုရာ၊ အရှေ့ဘက်၊ မြောက်ဘက်၊ အနောက်မြောက်ဘက်တို့မှ ရှေ့ပြောင်း နေထိုင်သော လူအားလုံးသည် ယနေ့ နာမည် အသီးသီးဖြင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးဖြစ်ကုန်ပြီး၊ ရခိုင်ပြည်ဘက်သို့ ရှေးနှစ်ပေါင်း (၄၀၀၀) လေးထောင်ခန့်ကပင် ဝင်ရောက် အခြေစိုက် နေထိုင်လာသူများကိုမူ ဆက်လက်၍ ကုလားဟု လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံခြားသားဟု လည်းကောင်း၊ ဘင်္ဂလီဟု လည်းကောင်း စွပ်စွဲလိုခြင်းသည် သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်နှင့် အမှန်တရားကို ဖုံးကွယ်ရာ ရောက်ပြီး ရေများ ရေနိုင်၊ မီးများ မီးနိုင် သဘော ဖြစ်နေသည့် အပြင် လူမျိုးစု တစ်ခု၏ ဥပဒေပါ အခွင့်အရေးကို ပိတ်ပင် တားဆီးရန် ကြိုးပမ်းရာလည်း ရောက်နေပါသည်။

ရှိဟင်္ဂျာ များသည် မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းတလျှောက် လက်တွဲပါဝင်လာသူ ဖြစ်သည်။ ရွှေခါးကာဇီ (မင်းပြား)သည် ချင်းပျံနှင့် အတူ တော်လှန် ပုန်ကန်မှု ခေါင်းဆောင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ စစ်တွေမြို့တွင် အမျိုးသား ကျောင်းတစ်ကျောင်းကို ရှိဟင်္ဂျာ အမျိုးသားဆရာကြီး ဦးဇိုင်နုဒိန်က ဦးဆောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး နယ်ခွဲ တော်လှန်ရေးတွင် အမျိုးသားစိတ်ဓာတ် နိုးကြားပေးသော ပထမဦးဆုံး အမျိုးသားကျောင်းအုပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဂျပန် နှင့် ဘီအိုင်အေ တပ်ကို စစ်တွေမှ ဘူးသီးတောင်သို့ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ခေါ်ဆောင်ခဲ့သူများမှာ ယခင်ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီး ဆူလ်တန်မာမုဒ်၊ ဟာဂျီမာမုဒ်ဆုတ်တန်နှင့် ဆရာ ဦးဘခင်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဂျပန်ကို ကူညီခဲ့မှု အတွက် ဗြိတိသျှတို့၏ သေဒဏ်ပေးခံရသူ ဘူးသီးတောင် ကန်ဒိုင်ရွာမှ ပညာတတ် လူငယ်ခေါင်းဆောင် ‘ကာလာများ’ ဖြစ်ပါတယ်။

မဟာမိတ်တပ်များ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်၍ ဂျပန်ကို တော်လှန်ရာတွင် ‘ဗီ-ဖိုးစ်’ (V Force) ခေါ် ‘ရိုဟင်ဂျာ’ အရံတပ်များက ဗြိတိသျှ ပုံမှန် စစ်တပ်ထက် ပိုမို၍ တက်ကြွစွာ စွန့်စား တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း စစ်တွင်းက ဗြိတိသျှ တပ်မှူးများ၏ မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ဂျပန်တို့က ဘူးသီးတောင်မှ တဆင့် ရှေ့မတိုးနိုင်ဘဲ နောက်ဆုတ်ပေးခဲ့ရသည်။

စစ်တွင်းကာလ တိပြီသျှတပ်များ အိန္ဒိယသို့ ဆုတ်ခွာလာသော အခါ ၁၉၄၂ ခု နှစ်ဦးက ရခိုင်ပြည်တွင် ရခိုင်-ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးရေး တင်းမာမှုများကြောင့် အဓိကရုဏ်းများ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ အဓိကရုဏ်းမှာ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ အနည်းစုနေထိုင်ရာ ဖြစ်သော ‘မြေပုံမြို့နယ် ရက်ချောင်းရွာ’ မှ စတင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၂-ခုနှစ်၊ ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာ အဓိကရုဏ်းတွင် ရခိုင်လူမျိုးများ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ‘ဒီနာဇ်ပူရီ’ ဒုက္ခသည်စခန်းသို့ လည်းကောင်း၊ ရိုဟင်ဂျာ (မွတ်ဆလင်(မ်)) လူမျိုးများသည် ရောင်ပူရီဒုက္ခသည် စခန်းသို့လည်းကောင်း ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ရခိုင်လူမျိုးများ အားလုံးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူ နေရာချထားပေးခဲ့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ အားလုံးကိုမူ ပြန်လည်ခေါ်ယူ နေရာချထားခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ တစ်ချို့ တစ်ဝက်ကိုမူ ပြန်လည်ခေါ်ယူ နေရာချထားကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်း အဓိကရုဏ်းတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး မြောက်များစွာ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး ကျောက်တော်၊ မင်းပြား၊ မြောက်ဦး မြို့နယ်များမှ

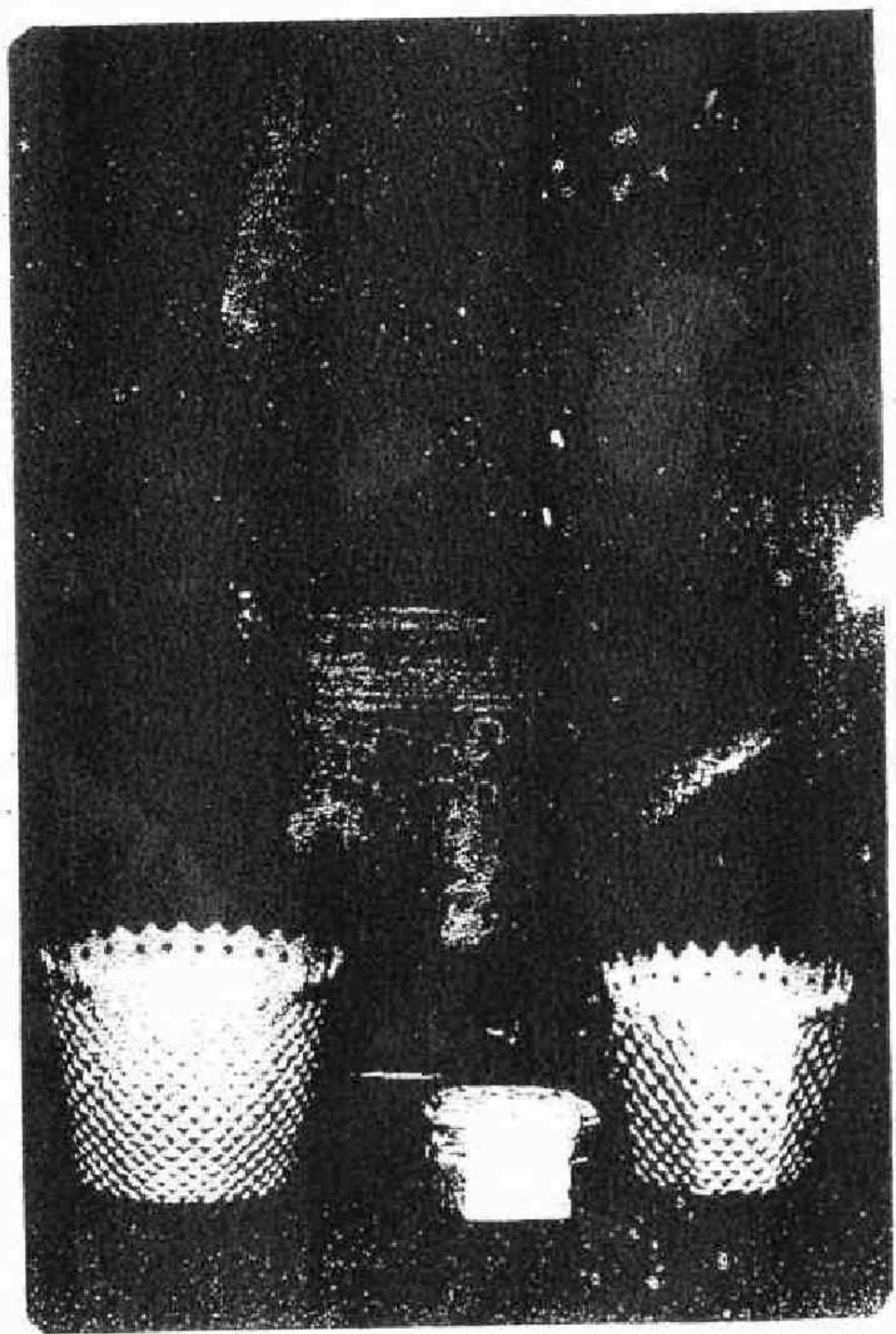
ရွာပေါင်း (၃၀၇) ရွာ ပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး အတော်များများမှာ လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း စစ်တွေ၊ သူးသီးတောင်၊ မောင်းတောမြို့နယ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေစိုက် နေထိုင်ခဲ့ရပါသည်။

ခြံငုံ၍ပြောရပါလျှင် အနစ်နာခံရသူများမှာ လူနည်းစုဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာ များသာဖြစ်သည်။ စည်းရုံးရေး၊ ချစ်ကြည်ရေးကို ကမ္ဘာဦးအစ လူသားများက နေနှင့်လကို တောင်တသကဲ့သို့ တောင်တနေသော ကျွန်တော်များက အထက်ပါ စစ်တွင်းကာလ လူမှုရေး အနိဋ္ဌာရုံများကို မီးမောင်းထိုး ရှေ့တန်းမတင်လိုတော့ပါ။ သမိုင်း၏ အမည်းစက်ကို မေတ္တာရေဖြင့် ဆေးကြောပစ်လိုပါ၏။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် စည်းရုံးရေး ခရီးစဉ် အဖြစ် ၁၉၄၆-ခုနှစ် မတ်လတွင် စစ်တွေမြို့သို့ ရောက်ရှိခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာ ခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံရာ၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အခွင့်အရေး အပြည့်အဝပေးမည်ဟု ကတိပြုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

သို့သော် လွတ်လပ်ရေးရယူစဉ်က ရိုဟင်ဂျာ များအား နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး စသည်တို့တွင် လျစ်လျူရှုထားကြောင်း တွေ့မြင်ရ၍ ‘မူဂျာဟစ်’ အမည်ဖြင့် ပုန်ကန်ထကြွမှုမှာ ဗကမ၊ ကရင်တို့နှင့် မရှေးမနှောင်းမှာပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် နောင်တွင် ရိုဟင်ဂျာ များအား တိုင်းရင်းသားအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး တန်းတူအခွင့်အရေး ပေးမည်ဟု နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက နှုတ်ကတိ ပေးခဲ့ရာမှ ၁၉၆၁-ခုတွင် ‘မူဂျာဟစ်’ များ တစ်ယောက်မကျန် လက်နက်ချခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၁-ခုတွင် ‘မူဂျာဟစ်’ များ တစ်ယောက်မကျန် လက်နက်ချခဲ့ခြင်းသည် အမေကျော် ခွေးတော်လှမ်းသူမဟုတ်၊ ခွဲထွက်ရေးသမား မဟုတ်။ ပြည်ထောင်စုအပေါ် သစ္စာရှိသူများဖြစ်ကြောင်း သက်သေထုခြင်း မဟုတ်ပါလော။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် - ကျောက်တော်မြို့နယ်
ခေါင်းတုတ်ကျေးရွာ ရွှေဒါးရွာကန်ကြီး ဒားဒါး
မြို့နယ် - ရွှေကုန်းဒီဟ်၊ ရွှေယောင်၊ ရွှေကျတု
ပုံ(၂)

အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်လျှက် ပါလီမန်ခေတ်ကွင် ဖ-ဆ-ပ-လ အစိုးရက ရိုဟင်ဂျာ များကို တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပေမည်။ ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားသို့ ရိုဟင်ဂျာ ကိုယ်စားလှယ်များပါ ဖိတ်ခေါ်ပြီး 'ရိုဟင်ဂျာ ချီးမွမ်းမှု' များ ခင်းကျင်းပြုသင့်ပြုခဲ့သည်။ မြန်မာ့အသံ တိုင်းရင်းသား အစီအစဉ်မှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာစကားကို နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ငါးနှစ်တိုင်တိုင် အသံလွှင့်ခွင့် ပြုခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံပိုင် စာနယ်ဇင်း စွယ်စုံကျမ်းများမှာလည်း ရိုဟင်ဂျာ သမိုင်းအကြောင်းများ ပါရှိလာ ခဲ့ပါသည်။

အစိုင်း (၂)

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု
ခလေးထုံးစံများ

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်းတွင် တူညီသော ဘာသာစကား၊
စာပေနှင့် တူညီသော ယဉ်ကျေးမှု ခလေးထုံးစံများ ရှိစမြဲပင် ဖြစ်ပေ
သည်။ အလားတူ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတွင်လည်း တူညီသော သီးခြား
ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် သီးခြား ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု ခလေးထုံး
စံများ ရှိပါသည်။

ဘာသာစကားနှင့်စာပေ

— လူမျိုးများရောနှော၍ လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ကွဲပြား
သော ဘာသာစကားများ၊ စာပေများ ရောနှော၍ ဘာသာစကား
စာပေသစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဘောတရား ရှိပေသည်။
ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ဘာသာစကားမှာလည်း ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး
များ ဆင်းသက်လာသည့် ရှေးဦးရခိုင်ပြည်သို့ အခြေစိုက် နေထိုင်လာ
ကြသော အင်ဒိုအာရိယန်များ သုံးစွဲခဲ့သည့် သက္ကဋ၊ ပါဠိ ဘာသာ
စကားနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် အာရေဘီ၊ ပါရေစီ၊ အူရ်ဒူ-ဘင်္ဂါလီ-
ရခိုင်စသည့် ဘာသာစကားများ ရောနှော၍ သမိုင်းကြောင်းအရ
ဖြစ်ပေါ်လာသော သီးခြားဘာသာစကား ဖြစ်ပေသည်။ ယနေ့
ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ ပြောဆိုနေကြသော ဘာသာစကားမှာ
ပါဠိဘာသာစကားနှင့်နီးစပ်ပြီး မြန်မာကြီး(ဘရူဝါ) ခိုင်းနက်တို့
ပြောဆိုနေကြသည့် ဘာသာစကားနှင့်လည်း နီးစပ်ပေသည်။ ရိုဟင်ဂျာ
ဘာသာစကားသည် ဘင်္ဂါလီစကားနှင့် လုံးလုံးမတူကြောင်း ဖော်ပြ
လိုပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတွင် သီးခြား ကိုယ်ပိုင်စာပေလည်း ရှိပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်မှစ၍ အားပေးပျိုးထောင်မှု မရှိသဖြင့် ယခုအခါ မွေးမြီန့်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယခင် ရခိုင်ဘုရင်များ လက်ထက် မြောက်ဦးခေတ်တွင် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသော ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား စာရေးဆရာကြီးများ၊ ကဗျာဆရာများ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပါသည်။ ကဗျာဆရာကြီး ခွေးလာဒ်ကာဇီနှင့် ဆယဒ်ရှာအာဝါလ် တို့မှာ ရခိုင်နန်းတိုင်း၌ ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့သော ကဗျာဆရာကြီးများ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းပညာရှင်ကြီးများ ရေးသားစီကုံးခဲ့သော ကဗျာများ၊ (၁၂)ရာသီဘွဲ့များ ပုံပြင် ဝတ္ထုစာအုပ်များမှာ ယနေ့တိုင် ကျော်ကြားပါသည်။ ကဗျာဆရာကြီး ရှာအာဝါလ် ရေးသားပြုစုခဲ့သော 'ပေါရ်ဒါပူတီ (Pordapoti) 'ဆိုက်ဖုလ်မုလ် - ဗဒီအိုဇာမာလ်' (Saifulmull Bdbi-Ul Zamal) ပုံပြင်ဝတ္ထုစာအုပ်များ၊ ချန်ဒရာပတီ (Chandra Vati) ခေါ် ကဗျာလင်္ကာစာအုပ်၊ ရိုရှောနီ၊ ပေါနီချာလီခေါ် စာအုပ်များမှာ အထူးကျော်ကြားပါသည်။ ယနေ့တိုင် ရှေးဟောင်းလက်ရာ စာမူဟောင်းများလည်း ရှိပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများသည် အစွဲလမ်းအာသာ ကိုးကွယ်သည့် အားလျော်စွာ အခြေခံ ဘာသာရေး စာပေများကို အာရေဗီစာဖြင့် သင်ကြားလေ့ ရှိသည်။

ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

ရှေးဟောင်း ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများအနေဖြင့် အမျိုးသား ဝတ်စုံအဖြစ် တောင်ရှည်ပုဆိုး (လုံချည်)၊ လက်ရှည်အင်္ကျီ၊ ပြင်ခံအင်္ကျီ ဝတ်ဆင်ကြပြီး ခေါင်းပေါင်းဖြူ ပေါင်းကြသည်။ သက်ကြီးများ အများအားဖြင့် ဦးထုပ်ဆောင်းကြသည်။

အမျိုးသမီးများကမူ ထမီကို ခြေမျက်စေ့ထိ ဝတ်ကြ၍ လက်ရှည်အင်္ကျီ ဝတ်ဆင်ကြပြီး ခေါင်းတွင် အနံကျယ်ပုဝါ (Shawls) ခြုံကြသည်။ အမျိုးသမီး သက်ကြီးရွယ်အိုများက ခါးစည်း ဝတ်ဆင်လေ့ရှိပြီး ရိုဟင်ဂျာ သမီးပျိုများက ပိုးခါးပတ်များ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိပါသည်။ ရခိုင် သက်ကြီးရွယ်အို အမျိုးသမီး အချို့လည်း ယခုတိုင် ခါးစည်း ဝတ်ဆင်ကြသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများသည် အရွယ်ရောက်သော အခါတွင် များသောအားဖြင့် အိမ်တွင်နေလေ့ရှိပြီး အပြင်ထွက်သောအခါ အထ နည်းပါးသည်။ ပြင်ပသို့ သွားလာသောအခါ ဝတ်ရုံများ (Drope) များ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြပါသည်။

ယခုအခါ မြို့ကြီးများတွင် နေထိုင်ကြသူများနှင့် ခေတ်ပညာတတ် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများကဲ့သို့ပင် ဝတ်ဆင်လာကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် လက်ဝတ်လက်စားများအဖြစ် လူမှုရေးအဆင့်အတန်းအရ ရှေ့(ဝါ) ငွေဖြင့်ပြုလုပ်သည့် လက်ကောက်၊ လက်စွပ်၊ နားဌောင်း၊ နားပွင့်၊ ဆံညှပ်၊ လည်ဆွဲ၊ ပုတီး၊ ဘယက်ခွက်များ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ကျေးလက်များတွင် နေထိုင်ကြသူများသည် ရှေ့(ဝါ) ငွေဖြင့်ပြုလုပ်သည့် ခြေကျင်းများ ဝတ်လေ့ရှိကြသည်။ ယခုအခါ ခြေကျင်းဝတ်ဆင်သော ဇော့များ လျော့နည်းလာပါသည်။ ရှေးရခိုင် အမျိုးသမီး အချို့လည်း ခြေကျင်းဝတ်လေ့ ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

လက်ထပ် မင်္ဂလာဆောင်ခြင်း ဓလေ့ထုံးစံများ

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ အနေဖြင့် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းကို လူမျိုးဆက် ပြန့်ပွားရေးနှင့် စနစ်တကျ ပြုစုပျိုးထောင်ရေး၊ သဘာဝ ကျသော လူ့ဘဝ ထူထောင်ရေး အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံ အုတ်မြစ် အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ အိမ်ထောင်ဖက်ကို နှစ်ဦး နှစ်ဖက်သော မိဘများနှင့် ကာယကံရှင် သတိုးသား၊ သတိုးသမီး၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရွေးချယ်ကြသည်။ နှစ်ဦး နှစ်ဖက် မိဘလူကြီးများ ကြိုတင်စေ့စပ်ကြသည်။ စေ့စပ်ပွဲများကို နှစ်ဖက်သော လူကြီးနှင့် အရပ်လူကြီးများဖြင့် အမျိုးသမီး အိမ်တွင် ပြုလုပ်ကြသည်။ လက်ထပ် မင်္ဂလာဆောင်ပွဲကိုလည်း အခမ်းအနားများဖြင့် ပြုလုပ်ကြပါသည်။ လူမှုရေး အခြေအနေအရ နှစ်ဘက်မိဘအိမ် အသီးသီးတွင် ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟ များအား ဖိတ်ကြား၍ မင်္ဂလာဆောင် အခမ်းအနားများကို အစားအသောက် အတီးအမှုတ်များဖြင့် ပြုလုပ်ကြပါသည်။ အိမ်ထောင်ပြုရာတွင် အမျိုးသမီးအား မောဟရာနာ(ခေင်) မဟာရီ(ခေင်) ခန်းဝင်ပစ္စည်း အဖြစ် ရွှေ၊ ငွေ လက်ဝတ် လက်စားများနှင့် အထူးသဖြင့် အိမ်ထောင်ပစ္စည်း ပရိဘောဂများကို လက်ဖွဲ့အဖြစ် ပေးလေ့ ရှိကြပါ၏။

လက်ထပ်မင်္ဂလာ ဆောင်ခြင်းကို အများအားဖြင့် သတို့သား မိဘအိမ်တွင် ပြုလုပ်လေ့ ရှိကြပါသည်။ သတိုးသားမိဘနှင့် အတူနေကြသည်ကား များပါသည်။ အချို့ကမူ သတိုးသမီး မိဘ အုပ်ထိမ်းသူအိမ်ကို သမက်တက်ကာ လက်ထပ်မင်္ဂလာ ဆောင်ပြီးနောက် သတိုးသား မိဘအိမ်ကို ခေင်ဆောင်ပြီး နေထိုင်လေ့ ရှိကြပါသည်။

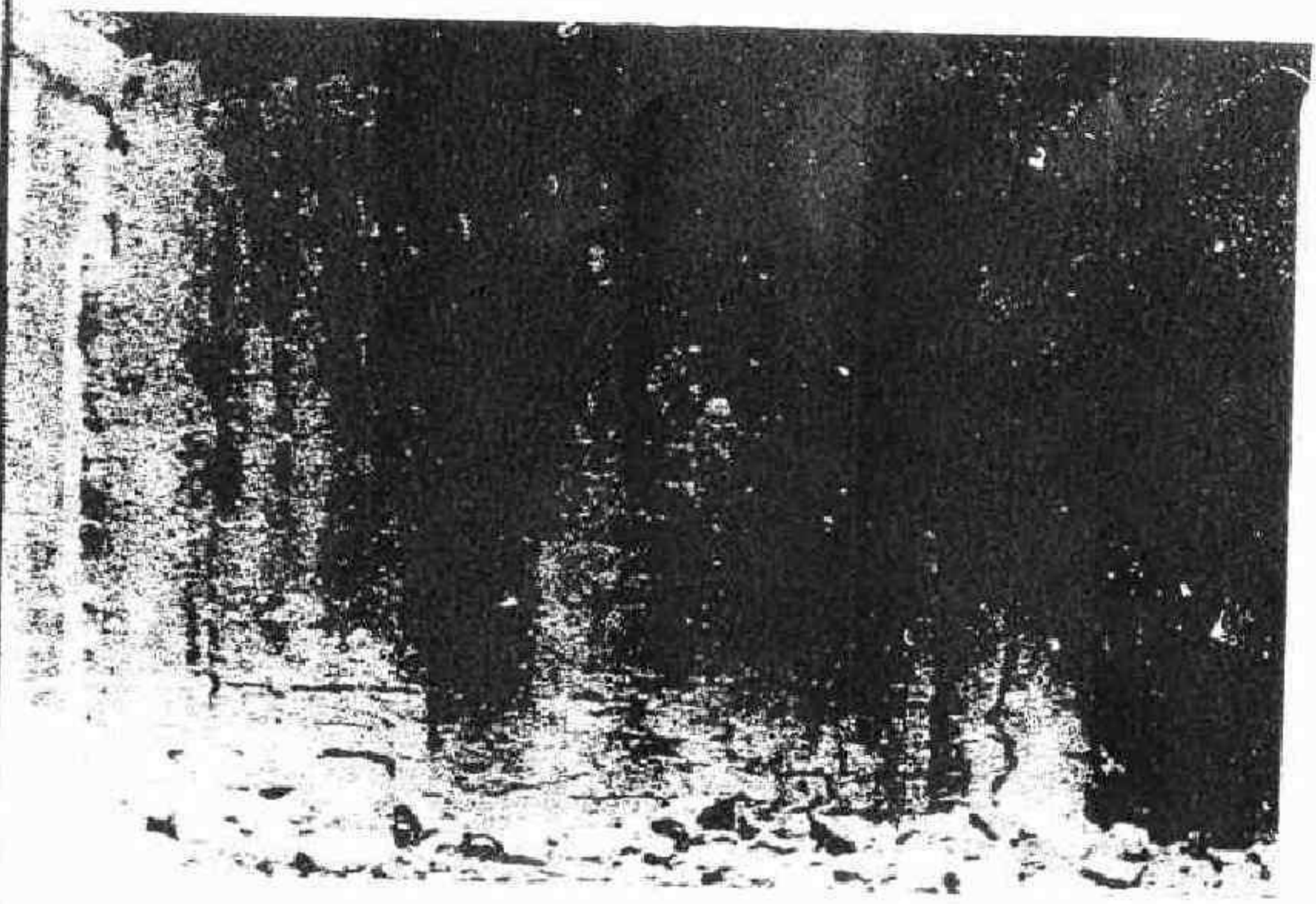
နှစ်ဦး နှစ်ဘက် သဘောတူ လက်ထပ်ကြောင်းကို သက်သေလှူကြံ
များ ရှေ့မှောက်၌ မြက်ဟာ ကြေညာချက် ပြုလုပ်ကြရသည်။ အချို့ မှ
မူ စာချုပ်ဖြင့် လက်ထပ်ကြပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ အနေဖြင့် မိဘလူကြီးများ စေ စ
သဘောတူညီချက် မရှိဘဲ ခိုးရာလိုက်ပြီး အိမ်ထောင်ပြုခြင်းကို လည်း
ကောင်း၊ အပျိုကြီး၊ လူပျိုကြီး ဘဝဖြင့် နေထိုင်ခြင်းကို လည်းကောင်း
ကဲ့ရဲ့ရှု ချကြတတ်သည်။ သို့သော် ယခုအခါ ခိုးရာလိုက်ပြီး အိ
ထောင်ပြုခြင်းလည်း အနည်းအကျဉ်း ရှိလာကြပါသည်။

အတီးအမှုတ် တူရိယာ ဂီတများ

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ရှေးဟောင်း အတီး အမှုတ် တူရိယာ
များ မှာ စောင်း၊ ပလွေ၊ ဗုံ၊ တယော၊ လင်းကွင်း စသည်တို့
ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ များ၏ အတီးအမှုတ် တူရိယာ ဂီတမှာ အလွန်
သာယာ၍ နားဝင်ချိုမြပါသည်။ ယခုအခါ ခေတ်ပေါ် တူရိယာ
အတီးအမှုတ်များကိုလည်း အသုံးပြုကြပါသည်။ မြန်မာ့အသံ တိုင်း
ရင်းသား ဘာသာ အစီအစဉ်မှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာ အသံလွှင့်ခဲ့စဉ်က
ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာ အတီးအမှုတ်များကို ကြားခဲ့ဘူးသူများက ပြန်လည်
သတိရပါလိမ့်မည်။

မြောက်ဦးမြို့ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ မောင်သာကုန်းရွာအနီး
တောင်ကုန်းပေါ်တွင် (၁၄) ရာစုနှစ်ကတည်းက ဆောက်ခဲ့သော
မကျားဗလီ (ခေါ်) မုဆားဗလီကျောင်းတော်ပင် ။

ပုံ(၃)

ပန်းချီ၊ အနုပညာနှင့် ဗိသုကာ လက်ရာများ

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ၏ ပန်းချီအနုပညာ၊ ဗိသုကာ လက်ရာများမှာ ရှေး ရခိုင်မင်း လက်ထက်များတွင် အထူး ထင်ပေါ် ခေတ်စားခဲ့ပါသည်။ ရှေးဟောင်း ပန်းချီ အနုပညာ ဗိသုကာ လက်ရာများ ပြစ်ကြသော မြောက်ဦး မြို့နယ်ရှိ ကျောက်တုံး အခင်းအကျင်းများဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သော စန်ဒီခါန်ဗလီ ကျောင်းတော်ကြီး၊ မဏ္ဍာပလီ (ခေ်) မူဆာပလီ ကျောင်းတော်ကြီးနှင့် အခြား ဒေါ်ဂါဂါခေ် သူတော်စင်များ တရားအားထုတ်သည့် လိုက်ဂူများ ယနေ့တိုင် မားမား မတ်မတ် ရပ်တည်လျက် ရှိကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ရိုးရာပွဲလမ်း သဘင်များ

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတွင် ရိုးရာ အားကစားပွဲ အမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ ရိုးရာ အားကစားပွဲများ အဖြစ် ကျင်ပွဲ၊ လှေပြိုင်ပွဲ စသည် များကို ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား အများစု နေထိုင်ရာ ဒေသများတွင် နှစ်စဉ် နွေရာသီတွင် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပလေ့ ရှိကြပါသည်။ မိုးရာသီတွင် လယ်သမားများ ကောက်စိုက် ပြိုင်ပွဲများကိုလည်း တပျော်တပါး ကျင်းပလေ့ ရှိကြပါသည်။ ထုတ်စီးထိုး၊ စကားစစ်ထိုးပွဲ၊ ကျဲခတ်ပွဲ၊ နွားခတ်ပွဲများလည်း ကျင်းပလေ့ ရှိပါသည်။

စုပေါင်း အမဲလိုက်ခြင်း၊ စုပေါင်းလုပ်အားပေးခြင်း ဓလေ့များ

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများသည် အမဲလိုက် ဝါသနာ ပါသည်။ စုပေါင်း၍ အမဲလိုက်ခြင်းများ ရှိကြသည်။ ကျေးလက်တွင် စုပေါင်း လုပ်အားဖြင့် အိမ်ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ အိမ်မိုးဓလေ့များလည်း ရှိကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ မုဆိုးမများအား လူပျို လူရွယ်တို့က စုပေါင်းလုပ်အားဖြင့် ဆောက်လုပ်ပေးခြင်း၊ အိမ်မိုးပေးခြင်းဖြင့် ကူညီလေ့ ရှိကြပါသည်။ စုပေါင်းလုပ်အားဖြင့် ကောက်စိုက်ခြင်း၊ စပါးရိတ်သိမ်းခြင်းလည်း ရှိကြပါသည်။

၂

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား အများစု၏ အဓိက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းမှာ မိရိုးဖလာ လယ်ယာလုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေအနည်းစုမှာ ငါးဖမ်းခြင်း လုပ်ငန်း၊ သစ်ငါး ခုတ်ရောင်းချခြင်း လုပ်ငန်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်း လုပ်ငန်းနှင့် အဌာနဆိုင်ရာများတွင် ရာထမ်းမှုထမ်းအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုကြပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး ပြန်နံ့နေထိုင်ပုံ

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား လူဦးရေအများစုမှာ ပင်ရင်း ရခိုင် ဒေသတွင် စုစည်းနေထိုင်လျက် ရှိကြပြီး ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားတွင်လည်း ပြန်နံ့နေထိုင်လျက် ရှိကြပါသည်။ စုစုပေါင်း လူဦးရေ တစ်သန်းကျော်ခန့် ရှိကြပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း မြို့နယ်အသီးသီးတွင် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ နေထိုင်လျက် ရှိကြပါသည်။

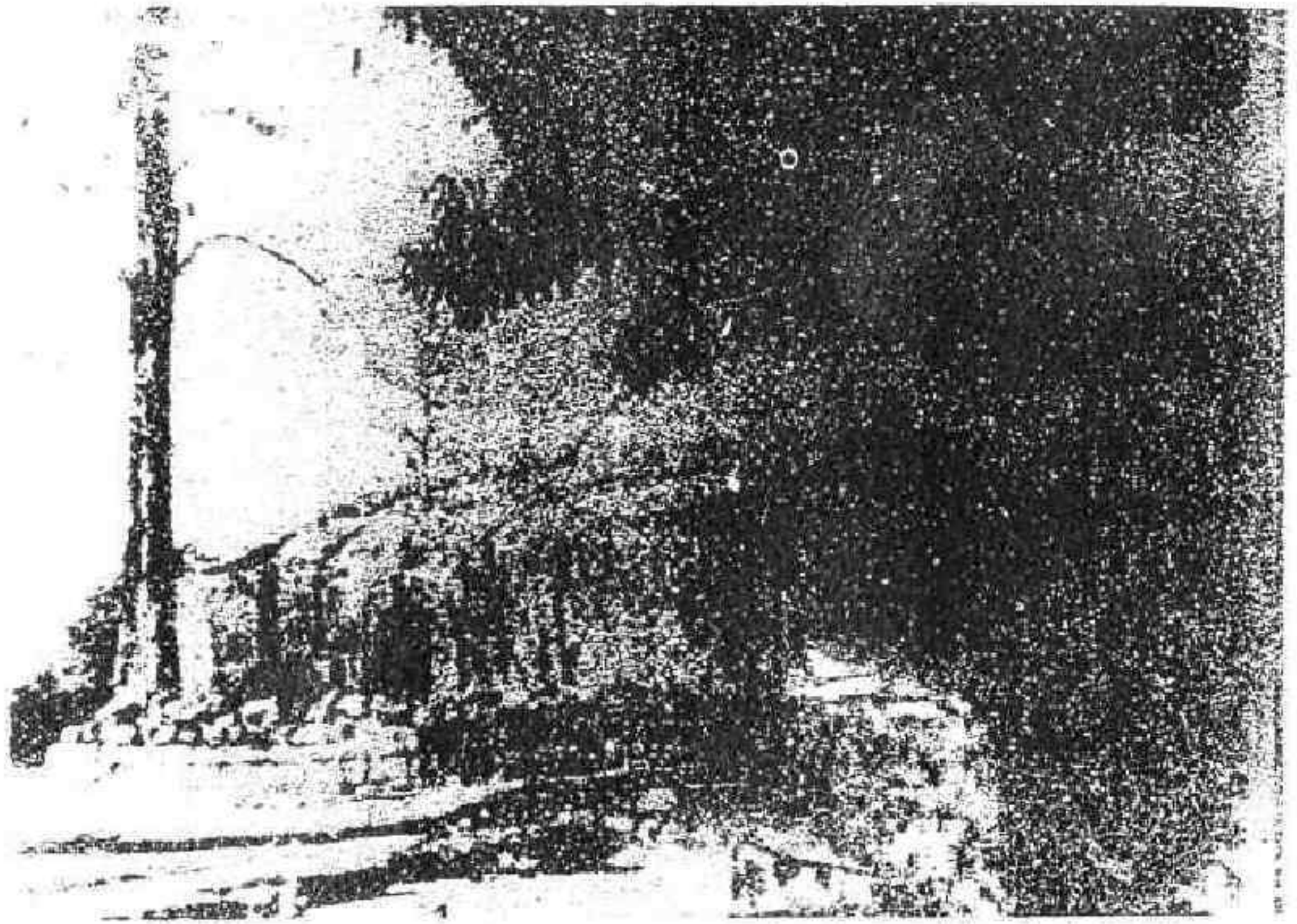
(က)	မောင်းတောမြို့နယ်လူဦးရေ	၉၇%	ခန့်မှန်း
(ခ)	ဘူးသီးတောင်	၈၇%	။
(ဂ)	ရသေ့တောင်	၃၀%	။
(ဃ)	စစ်တွေ	၄၅%	။
(င)	ကျောက်တော်	၃၀%	။
(စ)	မြောက်ဦး	၃၀%	။
(ဆ)	ပေါက်ဘော့	၂၅%	။
(ဇ)	မင်းပြားမြို့နယ်	၃၀%	။
(ဈ)	ပုဏ္ဏားကျွန်း	၅%	။
(ည)	မြေပုံ	၅%	။

ကျောက်ဖြူ သံတွဲမြို့များတွင်လည်း နေထိုင်ကြပါသည်။

ရှေးဟောင်းသမိုင်းဝင်လက်ရာများ

- ၁။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၄၃၃-ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော မြောက်ဦးမြို့နယ် ကာဝါလောင်းရွာ (မင်းတရားပြင်) အရှေ့ဘက်ရှိ စန်ခါန်ဗလီ။
- ၂။ မြောက်ဦးမြို့အရှေ့ဘက် ၂-မိုင်ခန့်အကွာရှိ မကျာဗလီ (ခေင်) မှုဆာဗလီနှင့် ရေကန်ကြီး (ကျောက်တုံးကြီးများဖြင့် ဝိသုကာ လက်ရာမြောက်အောင် ဆောက်လုပ်ထားခဲ့သည်။
- ၃။ မင်းပြားမြို့နယ် ပန်းမြောင်းတွင် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၆၆၈ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော အာလောင်းလောချီကာဗလီ၊ ကန်ကြီး(၁၂)ကန်နှင့် ရွာကြီးတစ်ရွာ။
- ၄။ မြောက်ဦးမြို့ မင်းတရားပြင်တွင် ရှာရှုကျာမင်းက ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၆၆၈-ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သောဗလီ။
- ၅။ မင်းပြားမြို့နယ် ခြိတ်တောင်အနီးရှိ ရှေ့ခါးရကာဇီးကြီး၏ ကျောက်တုံးဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော ဗလီနှင့် ရေကန်ကြီးတစ်ကန်၊ ရှေးဟောင်း စာပေအက္ခရာများဖြင့် ထုထွင်းထားသော ကျောက်တုံးများ။
- ၆။ ကျောက်တော်မြို့နယ် ပိုက်သည်ရွာရှိ ကာဇီးဗလီ။
- ၇။ စစ်တွေမြို့နယ်တွင်ရှိသော ဗဒေင်္ဂါရ်မာကန်ခေင် ဗုဒ္ဓမော်ဗလီ။
- ၈။ (၁၇)ရာစုတွင် ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စစ်တွေမြို့ရှိ မှုဆာဒေဝါန် ဗလီကျောင်းတော်။

ရေစစ်ဘာဏ္ဍရောင် - ၁၄၃၃ ခုနှစ်တွင် ရေစစ်ရေစက်ကြီးများ
မြောက်ဦးမြို့နယ် ကာဝါလောင်ရွာ (စမ်းပေးရေစက်ကြီး) မှ
တက်၍ စန်ဒီဒါန် ဗလီကျောင်းတော်ပို့
ပုံ (၁)

၉။ ရခိုင်ဘုရင်မင်းများ လက်ထက်တွင် ငွေကြေးအဖြစ် တရားဝင်သုံးစွဲခဲ့သော အစ္စလာမ် ဘာသာဝင်တို့၏ ယုံကြည်ချက်(ကလေးမာ)ပါရှိသည့် ဒင်္ဂါးများ။

၁၀။ ဘူးသီးတောင်မြို့နယ် ဘကုံးနားရွာရှိ ဒေါ်ရဲဂါသနီရှိုင်းနှင့် ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတောရှိ အခြားဒေါ်ရဲဂါသနီရှိုင်းများ။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းပန်ချီ ဗိသုကာ လက်ရာ အမွေအနှစ်များမှာ ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် တဖြည်းဖြည်း ပျောက်ကွယ်တိမ်ကောဘွယ်ရာ ရှိသဖြင့် ဆက်လက်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း မရှိပါက လုံးဝကွယ်ပျောက် သွားနိုင်၍ အလွန်ဝမ်းနည်းစရာ ကောင်းပါသည်။

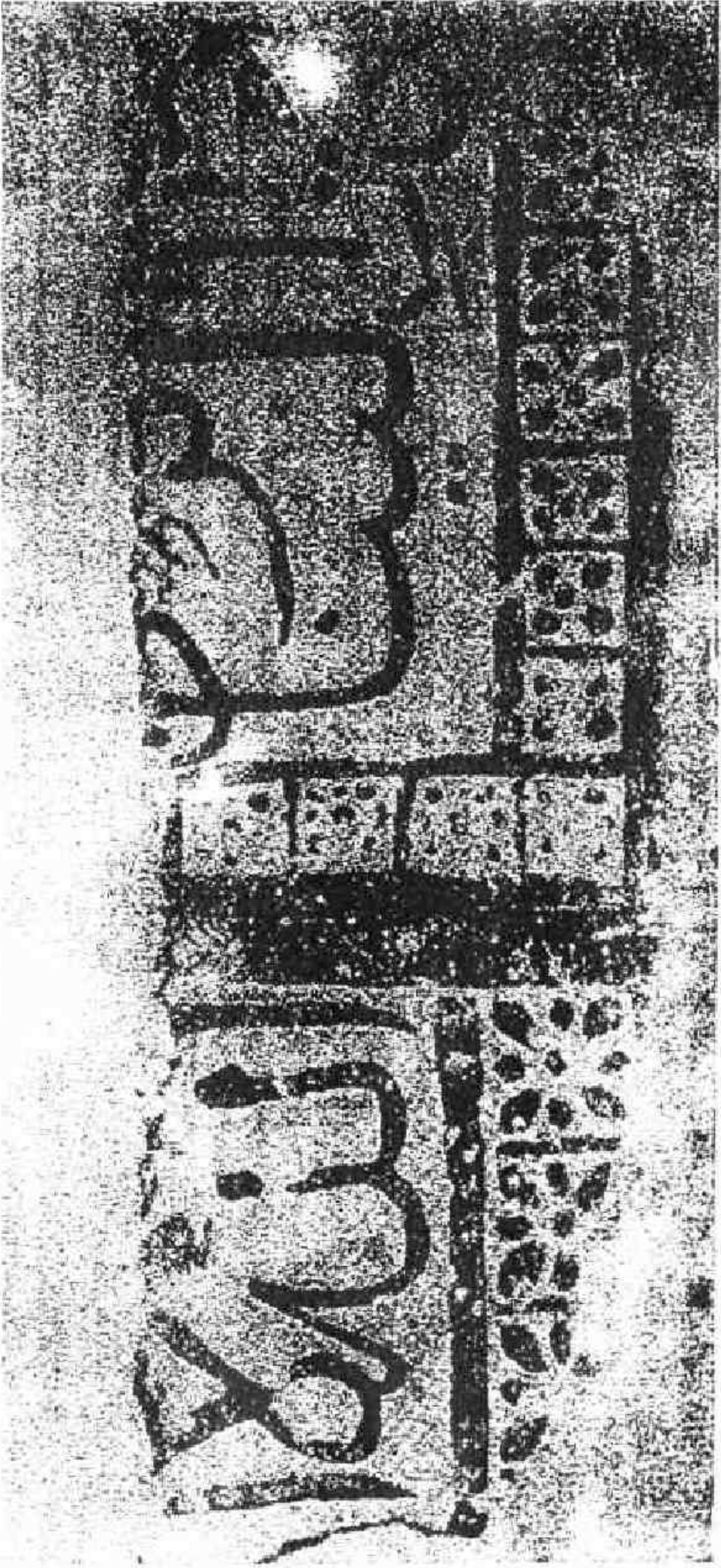
ရခိုင်တိုင်းမှ ကျောက်စာများ

(က) ရခိုင်တိုင်းမှ ရသော ကျောက်စာများ အနက် အာရဗီ ဘာသာ ကျောက်စာ နှစ်ချပ်မှာ စာတစ်လုံးစ နှစ်လုံးစမျှသာ ပါရှိသော ကျောက်စာများသာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာငယ်တစ်ချပ်တွင် (၁) အလ္လာဟု၊ (၂) အလ္လာဟ် ဟူသော အမည်နာမမျှသာ ပါရှိသဖြင့် သင်္ချိုင်းစာနှင့် တူသည်။ အလျား (၁၀) လက်မ၊ အနံ (၈) လက်မ၊ ထူ (၆) လက်မရှိသော ဤကျောက်စာကို သိမ်ကြီးထောင် ဘုရားဂူတွင်းမှ ရသည်။ ယခုအခါ နန်းရာကုန်း ပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။

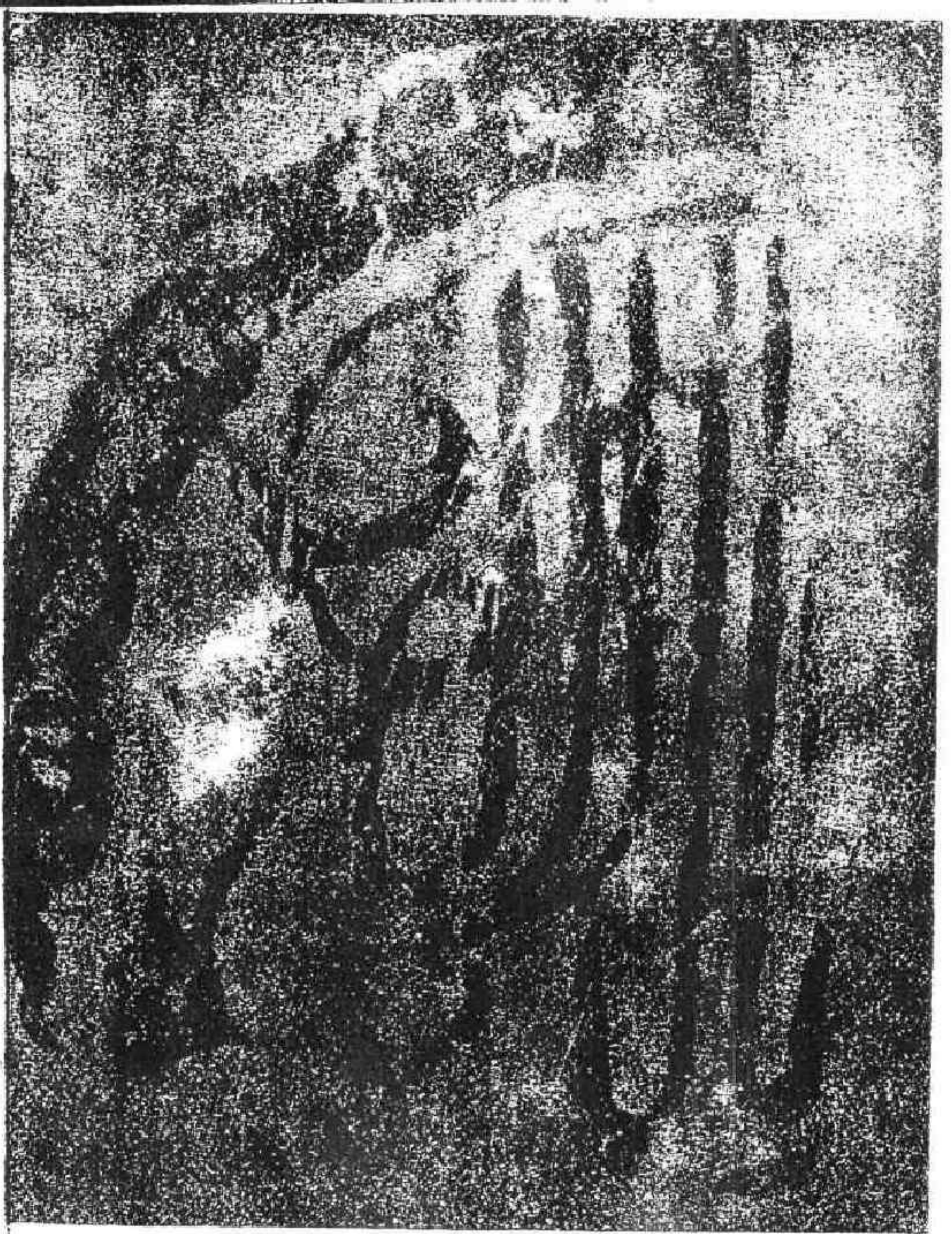
(ခ) ကျန် ကျောက်စာ တစ်ချပ်မှာ အာရဗီ ဘာသာဟု ဆိုသော်လည်း၊ စာလော၊ ပန်းဆွဲလော ဟု တွေးတော ယုံမှားဘွယ်ရာ ကျောက်စာ ဖြစ်နေသည်။ မူလ ရသော နေရာမှာ မြို့ဟောင်း မြို့နန်း ရာကုန်း ဒုတိယအဆင့် အနောက် တောင် ထောင့် အုတ်နံရံ အခန်းတစ်ခန်း ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ နန်းရာကုန်း ပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။ အလျား (၁၁) လက်မ၊ အနံ (၈) လက်မ၊ ထူ (၄) လက်မ ရှိသည်။ စာဖြစ်လျှင်လည်း သင်္ချိုင်းစာ ဖြစ်ရမည်။ သင်္ချိုင်းစာ ဖြစ်လျှင် မူလ နေရာသည် ဤနေရာ မဖြစ်နိုင်ချေဟု ရှေးဟောင်း သုတေသန ညွှန်ကြားရေး ဝန်၏ ၁၉၅၉ ၆၀ -ခုနှစ် အတွက် နှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်ကို လေ့လာ တွေ့ရှိနိုင်ပါ

॥ ဘုရားရှင်တို့၏ နာမည်ကို ဝတ်စားကြရုံဖြင့် ၊ မြီးသွားမိမိ ၊ ငြိမ်းငြိမ်းစေရန် ။ ၄၀

ပွဲခရိုင်၊ မြို့ဟောင်းမြို့၊ နန်းရာကုန်း၊ ဒုတိယအဆင့်၊ အနောက်တောင်ဘက်တွင်ရှိသော အာရပ်ကျောက်စာ

အပိုင်း (၃)

လွတ်လပ်ရေးရပြီးခေတ် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးအပေါ်

အစိုးရများ၏ အသိအမှတ် ပြုမှုများ

၁။ ၁၉၅၄-ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၅) ရက်နေ့ ည (၈) နာရီ အချိန်တွင် နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု၏ အသံလွှင့် မိန့်ခွန်းမှ ကောက်နုတ်ချက်။

“ပြည်ထောင်စုရဲ့ အနောက်တောင်ဘက်မှာ ရခိုင်တိုင်း ရှိတယ်။ အဲဒီ ရခိုင်တိုင်းရဲ့ စစ်တွေ့ ခရိုင်ထဲမှာ ဘူးသီးတောင်နဲ့ မောင်းတော ဆိုတဲ့ မြို့နယ် (၂) နယ်ရှိတယ်။ အဲဒီမြို့နယ် (၂) နယ် ဟာ အရှေ့ ပါကစ္စတန် (ယခု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်)နဲ့ နယ်ချင်း ဆက် စပ်နေတယ်။ ဒီဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတော မြို့နယ်အတွင်းမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ပြည်ထောင်စု သားများဟာ များသောအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပြီး မွတ်စလင်(မ်) များ ဖြစ်ကြ ပါတယ်ဟု အသံလွှင့်မိန့်ခွန်း ရှင်းလင်းချက် စာအုပ် စာမျက်နှာ (၃) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ (ဦးနုသည် ယခုအခါ ဒီမိုကရေစီ နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အဖွဲ့ချုပ် နာယကကြီး အဖြစ် အသက်ရှင်လျက် ရှိပါသည်။)

၂။ နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကာ ကွယ် ရေး ဝန်ကြီးဟောင်း ဦးဘဆွေ၏ လူထုအစည်းအဝေး မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်။

၁၉၅၉-ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော် (၃-၄)ရက်နေ့များတွင် ဘူးသီး တောင်နှင့် မောင်းတောမြို့ လူထု အစည်းအဝေး၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ခွန်း မြှောက်ကြားခဲ့ပါသည်။

ရှိဟင်္ဂျာ လူမျိုးစုများသည် လူနည်းစုများ ဖြစ်ကြသော ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ရခိုင် စသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် တန်းတူ ဖြစ်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာက ရာဇဝင်အရ နေထိုင်လာခဲ့ကြောင်း ၎င်းတို့သည် သစ္စာသမာဓိနဲ့ ပြည့်စုံကာ တိုင်းရင်းသား အခြားလူမျိုးများနှင့် ရင်းနှီးစွာ ချစ်ကြည်ကြကြောင်း ရာဇဝင် အထောက်အထားများနှင့် မိန့်ကြားသွားခဲ့ပါသည်။

၃။ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ကြီးချုပ် လက်အောက်
နယ်များ ဝေသအုပ်ချုပ်ရေးရုံးမှ ကြေညာချက်။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ကြီးချုပ် လက်အောက်
နယ်ခြားဝေသ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးမှ ၁၉၆၀-ခု၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ရေဒီ
ယိုမှ တစ်မျိုး၊ သတင်းစာမှ တစ်ဖုံ ကြေညာခဲ့ရာ (၂၀-၁၁-၆၀)
နေ့စွဲပါ မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာမှ ကောက်နုတ်ချက် အရ အောက်
ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

မေယု နယ်ခြားခရိုင်မှာ ပါကစ္စတန်နှင့် နယ်ခြားချင်းထိစပ်
နေပြီး လူဦးရေမှာလည်း အထူးများပြားသော ခရိုင်ဖြစ်ရာ ၎င်းဝေသ
တွင် နေထိုင်ကြသူများမှာ မှတ်ဆလင်(မ်) အမျိုးသားဖြစ်သည့်
ရိုဟင်ဂျာများ၊ 'ရခိုင်၊ မြန်မာကြီးနှင့် တောင်ပေါ်သားများ ဖြစ်သည့်
'ဒိုင်နက်' လူမျိုးများ ဖြစ်ကြကြောင်း။

နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိချုပ် ရခိုင်တိုင်းမင်းကြီးနှင့်
အဖွဲ့ဝင်များသည် မြို့နယ်သစ်ဖွင့်မည့် စခမ်းများကိုလည်း သွားရောက်
ကြည့်ရှုကြရာ ရောက်ရာအရပ်တိုင်းရှိ ကျေးရွာများမှ မှတ်ဆလင်(မ်)
အမျိုးသားဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများက နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေး
အရာရှိများအား လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုကြကြောင်း။

၎င်းပြင် မေယုခရိုင် အတွင်းရှိ နယ်သူ၊ နယ်သားများက ပြည်ထောင်စုအတွက် သစ္စာရှိစွာဖြင့် ပေးအပ်သော တာဝန်ကို ဦးလည်မသုန် လမ်းဆောင်ပါမည် ဟူ၍လည်း ရိုဟင်ဂျာ ခေါင်းဆောင်များ၊ မော်လီဆရာကြီးများက ဘူးသီးတောင်နှင့် မောင်းတောမြို့များတွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် လူထုအစည်းအဝေးများတွင် ဂတိပြုကြသေးကြောင်း ကြေညာခဲ့ပေသည်။

ရိုဟင်ဂျာ လူထုသည် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု၏ အနောက်ပိုင်းတွင် သူတို့၏ အသက်စည်းစိမ် ဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်၍ ရန်သူများအား သွေးချွေးနှင့် တိုက်ခိုက်ကြလေသည်။ ဂျပန်များသည် ရက်အနည်းငယ် အတွင်း ရခိုင်တောင်ပိုင်းကို ပိုင်နိုင်ခဲ့သော်လည်း မြောက်ဘက်သို့ ချီတက်လာသောအခါ စည်းရုံးလျက် အင်အားကြီးမားသော ဤ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ခုခံမှုကြောင့် သူတို့၏ ဆက်လက်ချီတက်မှုမှာ ရပ်စဲခဲ့ရသည်သာမက နောက်သို့ပင်ပြန်၍ ဆုတ်ခွဲရ၏။ ဂျပန်များသည် ဆက်လက်၍ ရခိုင်တိုင်း မြောက်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက်ရန် ထပ်တလဲလဲ ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း အချိုးအနှိုး ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ဤ ရိုဟင်ဂျာ များသည် အစဦးကပင် စ၍ ဂျပန်များကို ခုခံတိုက်ခိုက် လာခဲ့ကြောင်းကို ထင်ရှားစေသော အချက်ဖြစ်ပေသည်။ အမှန်စင်စစ်ဆိုလျှင် သူတို့၏ သူရဲသတ္တိနှင့် စွန့်စားမှုများသည် မြန်မာရာဇဝင်တွင် မှတ်တမ်းတင်၍ ကျန်ရှိခဲ့ရပေမည်။ သူတို့သည် တရားဥပဒေအလိုက်သာ နေထိုင်တတ်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကို မြတ်နိုးလိုလားကြသည်။ သစ္စာရှိကြသည်။ စိတ်ဝင်စားဘူးဟု ကောင်းစေသော ပြည်ထောင်စု၏ လူမျိုးတစ်မျိုးပေတည်း။

၄။ မြန်မာ့အသံမှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာ အသံလွှင့်အစီအစဉ် ထုတ်လွှင့်ခြင်း။

၁၉၆၁-ခုနှစ် မေလ(၁၅)ရက်နေ့မှစ၍ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးစုကို လူနည်းစု တစ်စုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလျက် ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာကို စတင်အသံလွှင့်ခွင့် ပြုခဲ့ပါသည်။ အသံလွှင့်ရာတွင် တစ်ပတ်လျှင် (၃)ကြိမ်မှန်မှန် ဒုတိယ မြန်မာပိုင်း အစီအစဉ်မှ ညနေ (၅:၃၀) နာရီအချိန်တွင် လှိုင်းတိုမီတာ ၆၂.၆၇ နှင့် ၂၆.၁၇ မှ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာဖြင့် အသံလွှင့်ခဲ့ကြပါသည်။

(က) မြန်ကြားရေးနှင့် အသံလွှင့်ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးကျော်ငြိမ်းရေး အနုစိ(၃၀) မြန်မာ့အသံစာအုပ် စာပျက်နှာ(၇၁)မှ ကောက်နုတ်ချက်။

“အသံလွှင့်ချိန်များကို ရုတ်တရက်အားဖြင့် တိုးခဲ့ခြင်း မပြုနိုင်သေးသော်လည်း တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ကိုရှေးရှု၍ တိုင်းရင်းသားဘာသာ အစီအစဉ်များတွင် လက်ရှိ အသံလွှင့်နေသော ဘာသာများအပြင် နောက်ထပ် ဘာသာ စကား လေးမျိုးကို တိုးခဲ့အသံလွှင့်ရန် အစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ၁၉၆၁-ခုနှစ် မေလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် မွန်ဘာသာ၊ ပအို (ဂ်)ဘာသာ၊ လားဟူဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာ အစီအစဉ်များကို တစ်ဘာသာလျှင် (၁၀) မိနစ်စီ စတင်အသံလွှင့်ခဲ့ပါသည်။

(ခ) ၁၉၇၁-ခု ဖေဖော်ဝါရီလထုတ် သောတရှင်မဂ္ဂဇင်း မြန်မာ့အသံ (၂၅)နှစ်မြောက် ငွေရတုသဘင်စာအုပ် စာပျက်နှာ ၅၅ မှ ကောက်နုတ်ချက်။

မြန်မာ့အသံမှ တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားဖြင့် အစီအစဉ်များကို ၁၉၄၇-ခုနှစ်မှ စတင်၍ အသံလွှင့်ခဲ့ရာ ထိုအခါက ရှမ်းဘာသာ အစီအစဉ်များကို တနင်္လာနေ့မှအပ နေ့စဉ် (၁၀) မိနစ်၊ ကချင်ဘာသာ အစီအစဉ်များကို တစ်ပါတ်လျှင် တစ်ကြိမ်ကျ (၁၂) မိနစ် အသံလွှင့်ခဲ့သည်။

စတင်အသံလွှင့်ခဲ့သည့်

နေ့စွဲများ

(က) ရှမ်းဘာသာ	၁၇-၆-၄၇
(ခ) ကချင်ဘာသာ	၁၅-၈-၄၇
(ဂ) စကောကရင်ဘာသာ	၁-၁-၄၈
(ဃ) ပိုးကရင်ဘာသာ	၁-၅-၄၈
(င) ချင်းဘာသာ	၁၅-၉-၅၉
(စ) မွန်ဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ဆ) ပအို(ဝ်)ဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ဇ) လားဟူဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ဈ) ရိုဟင်ဂျာဘာသာ	၁၅-၅-၆၁
(ည) ကယားဘာသာ	၁-၁၁-၆၁

မွန်၊ ပအို(ဝ်)၊ လားဟူနှင့် ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာ အစီအစဉ် များကို ၁-၁၀-၆၅ နေ့တွင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့သည်။

(ဂ) ၁-၆-၆၃ နေ့ထုတ် မြန်မာ့အသံ သောတရွှင် မဂ္ဂဇင်း အတွဲ (၄) အမှတ်(၁၉)မှ ကောက်နုတ်ချက်၊

ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တိုင်း

ဒုတိယမြန်မာပိုင်း

ညနေပိုင်း

၅:၃၀

နယ်ချားဒေသလူမျိုးစု(ရိုဟင်ဂျာ)

၅:၄၀

ချင်းဘာသာဖြင့် သတင်း

၅:၅၀

ကချင်ဘာသာ သတင်း

၆:၀၀

ကရင်ဘာသာ အစီအစဉ်

၆:၁၀

ရှမ်းဘာသာသတင်း

၆:၂၀

ဈေးနှုန်းသတင်း

၆:၃၀

ကာလပေါ်တေးသီချင်း စသည်ဖြင့်။

၅။ စာပေဓိမာန် စုတ် မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ(၉) ၁၉၆၄-ခုနှစ် စာမျက်နှာ (၈၉)မှ ကောက်နှုတ်ချက်။

မေယုနယ်ခြားခရိုင်။ ။ မေယုနယ်ခြားခရိုင်သည် အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ခရိုင်နယ်ဖြစ်၏။ နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ပြဋ္ဌာန်းကြေညာပြီး နောက် မေယုနယ်ခြားခရိုင်ကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ သို့သော် အကြောင်းကြောင်းတို့ကြောင့် လက်တွေ့ အကောင်အထည် မဖော် နိုင်ခဲ့ပေ။ ၁၉၆၁-ခုနှစ် မေလ(၃၁)ရက်နေ့မှစ၍ ထိရောက်သော အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

မေယု နယ်ခြား ခရိုင်သည် အရှေ့ ပါကစ္စတန်နှင့် မြန်မာ နိုင်ငံစပ်ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ နတ်မြစ်အားဖြင့် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ထားလျက် ရှိသည်။ မေယုနယ်ခြား ခရိုင်သည် အနောက်ဘက် လားသော် အရှေ့ ပါကစ္စတန် အရှေ့ဘက်လားသော် မယူမြစ်၊ စိင်တင်ချောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တောင်ဘက်လားသော် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်း၊ ဘင်္ဂလားအော်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ မြောက်ဘက် လားသော် အရှေ့ ပါကစ္စတန် အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထား၏။ ယခင် ရခိုင်တိုင်း၊ စစ်တွေခရိုင် အတွင်းရှိ ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်၊ မောင်းတောမြို့နယ်နှင့် ရသေ့တောင် အနောက် မြောက်မြို့နယ်တို့ ပါဝင်သော ဒေသ ဖြစ်သည်။ မယူမြစ်နှင့်နတ်မြစ် ကြားရှိ နေရာများသည် မေယုနယ်ခြား ခရိုင်အတွင်း ပါဝင်လေ သည်။ မေယုနယ်ခြား ခရိုင်သည် တောအထပ်ထပ် တောင်အလျှိုလျှို၊ မြစ်ချောင်း အင်းအိုင်များဖြင့် ရောယှက် ဝန်းရံလျက် ရှိသော ဒေသ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်တွင် မြင့်၍ တောင်ဘက်သို့ ဆင်ခြေ

လျှော့ တဖြည်းဖြည်း နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ စိုင်တင်တောင်နှင့် မယူ
တောင်တန်းဟူ၍ တောင်တန်းနှစ်ခု ရှိပြီးလျှင် မယူမြစ်နှင့် နတ်မြစ်
တည်း ဟူသော ထင်ရှားသည့် မြစ်နှစ်သွယ်ကလည်း မြောက်ဘက်မှ
တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းလေသည်။

မေယု နယ်ခြား ခရိုင်တွင် လူဦးရေ(၄) သိန်းကျော်(၅)သိန်း
နီးပါး ရှိ၏။ များသောအားဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းနှင့်
တံငါလုပ်ငန်းများဖြင့်သာ အသက်မွေးကြသည်။ လူများစု (၇၅%)
ခန့်မှာ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး ဖြစ်၍ ရခိုင်၊ မြို့၊ ခမ်း၊ ခိုင်းနက် စသော တိုင်း
ရင်းသား လူမျိုးစုများလည်း နေထိုင်လျက် ရှိသည်။ ရိုဟင်ဂျာတို့သည်
အစ္စလာမ် အယူဝါဒီများ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်လူမျိုးများသည် ဗုဒ္ဓအယူ
ဝါဒီများ ဖြစ်၍ ကျန် လူမျိုးစုများသည် နတ်များကို ကိုးကွယ် ဆည်း
ကပ်ကြသည်။ လောလောဆယ်အားဖြင့် မေယုနယ်ခြား ခရိုင် ဌာန
ချုပ်ကို မောင်းတောမြို့နယ်တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ ရခိုင် တပ်ပေါင်းစု
မှူးသည် မေယုနယ်ခြား ခရိုင်၏ လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ငြိမ်း
ချမ်းရေး တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတို့ကို
ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် မေယုနယ်ခြား ခရိုင် အထူးအုပ်ချုပ်ရေး
အရာရှိ အဖြစ် အာဏာကုန် လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသည်။ မေယုနယ်ခြား
ခရိုင်တွင် အထူးသဖြင့် မောင်းတောမြို့၊ ဘူးသီးတောင် မြို့များ တွင်
အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရရုံးများ အများအပြားရှိသည်။ ထို့အပြင်
စာသင်ကျောင်းလည်း ရှိသည်။

(ဘူးသီးတောင်မြို့၊ မောင်းတောမြို့ လည်းရှု)

မေယုနယ်ခြားခရိုင် ဖွဲ့စည်းခြင်း၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းရေးတို့ ဖြစ်၏။ လောလောဆယ်အားဖြင့် မေယု နယ်ခြားခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်တို့သည် အောက်ပါအချက်များကို အဓိကထား၍ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြသည်။

ယင်းတို့မှာ ဆူပူသောင်းကျန်းနေသော မူဂျာဟစ်သုပုန်များအား ထိရောက်စွာ နှိမ်နင်းရန်၊ တရားဥပဒေ အပြင်ဖက်မှု နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆိုးသွမ်းလျက်ရှိသော စီးပွားရေး သောင်းကျန်သူများနှင့် လာ(ပ်)ပေးလာ(ပ်)ယူ ကိစ္စများကို ထိရောက်စွာ အရေးယူရန်၊ နယ်ခြားဒေသများတွင် တွေ့ကြုံရမြဲဖြစ်သည့် တရားဥပဒေမဲ့ ဝင်ရောက်လာသူများအား နှိပ်နင်းကာ တားဆီးပိတ်ပင်ရန်၊ မေယုနယ်ခြားခရိုင်တွင် လူမျိုးရေးအားဖြင့် ဖြစ်စေ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ် မွေးမြူရေးကို အဓိကထား၍ တရားမျှတစွာ အုပ်ချုပ်သွားရန်၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ချမှတ်ထားသော ဝါဒအရ အိမ်နီးခြင်းနိုင်ငံဖြစ်သည့် ပါကစ္စတန် အစိုးရနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု တိုးတက်ရန် အစွမ်းကုန်ဆောင်ရွက်ရန်၊ မေယု နယ်ခြားခရိုင်တွင် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်နှင့် အမျှ အထူးလိုအပ်လျက်ရှိသော တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်သွားရန်၊ နယ်ခြားဒေသသို့ သွားရောက် အမှုထမ်းကြသည့် အမှုထမ်းများသည် လေးလေးနက်နက် ပြုပြင်၍ အတတ်နိုင်ကိုး သံတမန်စိတ်ဓါတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားရန်၊ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ ပို့ထားသော အရာထမ်း၊ အမှုထမ်း အားလုံးသည် နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် တစည်းတလုံးတည်း စုပေါင်းကြ၍ ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ညီညာစွာ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသွားရန် စသည် တို့ဖြစ်လေသည်။

မေယု နယ်ခြားခရိုင်ကို ဤသို့ နယ်ခြားအုပ်ချုပ်ရေး ဌာန
 တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်လာခဲ့ရာ ယခုအခါတွင် အခြေအနေများ တိုးတက်
 ကောင်းမွန်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မေယု နယ်ခြားခရိုင်ကို စစ်တော်
 ခရိုင်အတွင်းသို့ ပြန်လည်သွတ်သွင်းပြီးလျှင် ပြည်ထဲရေးဌာန၏ အုပ်
 ချုပ်ရေးလက်အောက်သို့ ပြန်လည်ထားရှိရန် ပြည်ထောင်စု မြန်မာ
 နိုင်ငံ တော်လှန်ရေး အစိုးရအဖွဲ့က ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ မေယု နယ်ခြား
 ခရိုင်ကို နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး လက်အောက်မှ ပြည်ထဲရေး
 ဌာန လက်အောက်သို့ ၁၉၆၄-ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁)ရက်နေ့
 တွင် လွှဲပြောင်းပေးခဲ့လေသည်။

၆။ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေးနှင့် စိတ်ဓါတ်ရေး ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံးမှ (၁၀-၇-၆၁) နေ့တွင် ထုတ်ပေးသည့် တပ်မတော်ခေတ်ရေး စာစောင်အတွဲ(၁၂)၊ အမှတ်(၆) မှ ကောက်နုတ်ချက် (စာမျက်နှာ ၃၂-၂၈)

“မေယုခရိုင်မှာလေ ဘယ်လိုအခြေရှိပါလိမ့်”

၁။ လူဦးရေနှင့် အလုပ်အကိုင်

မေယုခရိုင် နယ်ခြားဒေသတွင် နေထိုင်၍ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ပြုလုပ်နေထိုင်ကြသည့် လူဦးရေမှာ (၄)သိန်းကျော် (၅)သိန်းနီးပါး ရှိသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် များသောအားဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းနှင့် တံငါလုပ်ငန်းများဖြင့်သာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ပြုလုပ်နေထိုင်လျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၂။ လူနေအိမ်ခြေ

မေယုခရိုင် အတွင်းတွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင် စားသောက်ကြသော လူဦးရေ(၄)သိန်းကျော် (၅)သိန်း နီးပါးနှင့် ရှိသည့်နှင့်အမျှ လူနေအိမ်ခြေပေါင်းမှာ တစ်သိန်းကျော်ခန့် ရှိသည်ဟု သိရပေသည်။ ထိုမျှသော လူနေအိမ်ခြေများမှာ အစိုးရရုံးစိုက်သည့် အဆောက်အဦးကြီးမှအပ ကျန်ရှိသော အိမ်ခြေများမှာ အိမ်ကြီးအိမ်ကောင်းရှားပါးပြီး ပြည်မရှိ သာမန်ရွာငယ် ကလေးများတွင် တည်ဆောက်လေ့ရှိသော ဓနိမိုး၊ သက်ကယ်မိုး၊ ဝါးတိုင်၊ မမတိုင်များဖြင့် ဝါးထရုကာ၊ ဝါးထရုခင်းလျက် ပေအစိတ်မျှလောက်သာ ကျယ်ဝန်းသည့် ဝါးအိမ်ငယ်ကလေးများကိုသာ တွေ့ရပေသည်။

၃။ လူမျိုးများ

မေယုခရိုင် မောင်းတော၊ ဘူးသီးတောင်၊ ရသေ့တောင် အနောက်မြောက် မြို့နယ်များတွင်မူ အများစုအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများ နေထိုင်ကြပြီး လူနည်းစုအားဖြင့် ရခိုင်၊ ခိုင်းနက်၊ မြို့၊ ခမ္မေ စသော လူနည်းစုများပါ စုပေါင်းနေထိုင်ကြသည့် ခရိုင်ဒေသ တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

၄၁ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ

မေယု နယ်ခြားခရိုင် အတွင်းတွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး၊ ရခိုင်လူမျိုး၊ ဗိုင်းနက်လူမျိုး၊ မြူ လူမျိုး၊ ခမ္ဘေလူမျိုးစသော လူမျိုးစုများဖြစ်ပြီး စုပေါင်းနေထိုင်လျက် ရှိကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာ များသည် (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပြီး 'အစ္စလာ(မ်)' ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြ၏။ ရခိုင်လူမျိုးများက 'ဗုဒ္ဓ ဘာသာ'ကို ကိုးကွယ်ပြီး ကျန်အမျိုးသားများမှာ အများအားဖြင့် 'နတ်များ'ကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာများ နေထိုင်သော ရွာ များတွင်မူကား ရွာကြီးတစ်ရွာလျှင် အနည်းဆုံး အစ္စလာ(မ်) ဗလီ ဝတ်ကျောင်း တစ်ခုစီမျှ ရှိကြလေသည်။

၇။ ၈-၇-၆၁ နေ့တိုက် မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ စာချွန်နှင့် (၅-၆) တွင် မေယုခရိုင်ကို လူနည်းစု အစိုးရသဘောထားမည်၊ ခေါင်းစဉ် ပါဒု-ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ် (ကြည်း) ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်ကြီး ၏ မိန့်ခွန်း။

ပထမ အရေးကြီးဆုံးဟာ လုံခြုံရေး၊ အစိုးရကို တက်နိုင်ရင် သတင်းပေးပါ။ အစိုးရဘက်နှင့် ပူးပေါင်းလိုက်ကြပါဟု သတိပေး သွားခြင်း။

မေယုခရိုင်တွင် တောင်ပိုင်း မူဂျာဟစ် ခေါင်းဆောင်နှင့် နောက်ပါ (၂၉၀) တို့ လက်နက်ချ အခမ်းအနား၌ ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်ကြီး မိန့်ကြားသည့် မိန့်ခွန်း အပြည့်အစုံကို အောက်တွင် ဖော်ပြ လိုက်ပါကြောင်း-

မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရတဲ့အချိန်က စပြီး ယနေ့တိုင် အောင် မောင်းတောဒေသ တစ်ဝိုက်မှာ တော်လှန်ရေး ဆိုပြီးတော့ အစိုးရကို လက်နက်ကိုင်ပြီး တိုက်ခိုက်ခဲ့တဲ့ ရဲဘော်အပေါင်းတို့ရဲ့ အခု အလင်းဝင် အခမ်းအနားမှာ ကျွန်တော် စကားအနည်းငယ် ပြောလို့ ပါတယ်။

“ရိုဟင်ဂျာ” ဆိုတာ။ ကျွန်တော် ပထမဦးဆုံး ပြောချင်တဲ့ အချက်ကတော့ ကျွန်တော်တို့ မေယုခရိုင်က နယ်သူ/သား အားလုံးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်နေတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒီ မေယုခရိုင်ဟာ ဆိုရင် အနောက်ဘက်မှာ ပါကစ္စတန် နယ်စပ်နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ဆက်စပ်နေပါတယ်။ နယ်နိမိတ်ခြင်း ဆက်စပ်နေတဲ့ အလျောက် ဒီ နယ် နိမိတ်ရဲ့ အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်မှာ မူဆလင်(မ်) ဘာသာကို ယုံကြည်သက်ဝင်တဲ့ လူမျိုးစုများ ရှိပါတယ်။ အနောက်ဘက်မှာ ရှိတဲ့လူတွေကို ပါကစ္စတန်ဟု ခေါ်ပြီး အရှေ့ဘက်မှာရှိတဲ့ မြန်မာပြည်မှာ နေထိုင်တဲ့လူတွေကို ‘ရိုဟင်ဂျာ’ လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် နည်းနည်း ပြောချင်တာကတော့ အခုလို ပါကစ္စတန်နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ဒီနယ် တစ်နယ်လဲမှာ ဒီလူမျိုး တစ်မျိုးထဲ တိုင်းပြည် (၂) ပြည်ခွဲပြီး ရှိနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တရုတ်ပြည်နှင့် ဆက်နေတဲ့ နယ်မှာလဲ ဒီလိုပဲ လူမျိုးချင်း ဆက်နေတာရှိတယ်။ ဥပမာ ကချင်ပြည်နယ်မှာ ဆိုရင် လီဆူး ဆိုတဲ့ လူမျိုး ရှိတယ်။ မြန်မာပြည် ဘက်မှာလဲ လီဆူးတွေရှိတယ်။ တရုတ်ပြည်ဘက်မှာလဲ လီဆူးတွေရှိတယ်။ မြန်မာပြည်ဘက်မှာ အီကောတွေရှိတယ်။ တရုတ်ပြည် ဘက်မှာလဲ အီကောတွေရှိတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ လဝတွေရှိသလို တရုတ်ပြည်ဘက် မှာလဲလဝတွေရှိတယ်။ ဒီလိုပဲ မြန်မာပြည်ဘက်မှာ ရှမ်းတွေရှိသလိုပဲ တရုတ်ပြည်ဘက်မှာ တိုင်ဆိုတဲ့ရှမ်းတွေရှိတာပါပဲ။ ဒီလူတွေဟာ စကား တမျိုးတည်းရှိတယ်။ ဘာသာလည်းတူတယ်။ ကိုးကွယ်တာချင်းလဲ အားလုံး တူတယ်။ အဲဒီလိုပဲ ယိုးဒယား နယ်စပ်ကိုကြည့်လို့ ရှိရင်လဲ ယိုးဒယားနယ်ထဲမှာထိုင်ဆိုပြီးလူမျိုးတွေရှိသလိုဗမာပြည်ဘက်မှာလဲရှိတယ်။ မွန်လူမျိုးဟာ ဗမာပြည်ထဲမှာ ရှိသလိုပဲ ယိုးဒယား နယ်ထဲမှာလည်း ရှိတယ်။ ဒီအတိုင်းပဲ ပါကစ္စတန်နှင့် စပ်နေတဲ့ ဒေသမှာလဲ ပါကစ္စတန် ဘက်မှာ ဘာသာရေး အားဖြင့် တူတဲ့လူတွေ ရှိသလိုပဲ မြန်မာပြည်ရဲ့ ဒီနယ်စပ်မှာလဲ ရိုဟင်ဂျာ ဆိုတဲ့ လူမျိုးတွေ ရှိတယ်။

ယတိပြတ် ဆုံးဖြတ်ပါ

အခုဒီမှာ ကြာရောက်လာတဲ့ ပရိသတ်ဆုံတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော် တို့ တည့်တည့်လင်းလင်း ပြောချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒီနယ် စပ်က လူတွေဟာ ဟိုဘက်နဲ့ ဒီဘက်ဆွေမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ဆွေမျိုးတွေ ရှိနေပေမဲ့လို့ ဟိုဘက်မှာရှိတဲ့ လူတွေဟာ ပါကစ္စတန်ပဲ ဖြစ်ရမယ်။ ဒီဘက်မှာရှိတဲ့ လူတွေဟာလဲ မြန်မာ ပြည်ထောင်စုသားတွေ ဖြစ်ရမယ်။ ဒီအတိုင်း နယ်စပ်မှာ နေတဲ့လူတွေဟာ တိတိကျကျ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း စိတ်ကို ယတိပြတ် ထားဖို့လိုတယ်။ ဥပမာ ကချင်ပြည်နယ် ကို ကြည့်ရင် အချို့က ကချင်နယ်သူ/နယ်သားတွေရဲ့ ဆွေမျိုးတွေဟာ ဟိုဘက်တရုတ်ပြည်မှာ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့လို့ ဟိုဘက်မှာရှိတဲ့ ကချင် လူမျိုးတွေဟာ တရုတ်ဖြစ်ပြီးတော့ ဒီဘက်ကမ်းမှာရှိတဲ့ ကချင်လူမျိုး ဟာ ဗမာ ဖြစ်တယ်။ တချို့ ဆိုရင် သမီးယောက်ဖ တော်တယ်။ ဒီလိုတော်တာတွေ ရှိနေပေမယ့်လို့ လူမျိုးအားဖြင့် သဘာဝအားဖြင့် တူတော်ပေမယ့်လို့ တိုင်းပြည်အနေနဲ့ ကတော့ ကွဲသွားပြီ။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့ ပြတ်ပြတ်သားသား သိဖို့လိုတယ်။ ဒီအတိုင်းပဲ ကျွန်တော် တို့ နယ်အတွင်းမှာရှိတဲ့ ရိုဟင်ဂျာ ဆိုတဲ့ လူတွေဟာ မြန်မာ ပြည် ထောင်စုကို သစ္စာစောင့်သိပြီးတော့ အနောက်ဘက်မှာရှိတဲ့ လူတွေ ဟာ ပါကစ္စတန်ကို သစ္စာစောင့်သိမလဲ သဘာဝကျတယ်။ အခု ကြာရောက်လာတဲ့ မေယုခရိုင်က မြို့မိ-မြို့ဖများနှင့် ရဲဘော်တွေကို ကျွန်တော် ပြောချင်တာကတော့ အနောက်ဘက် ပါကစ္စတန်မှာ ရဲဘော်တို့ရဲ့ ဆွေမျိုးတွေ ရှိချင် ရှိမယ်။ ယောက္ခမတွေ ရှိချင် ရှိမယ်။ သား-သမီးတွေ ရှိချင် ရှိမယ်။ အဲဒီတော့ ဆွေမျိုး တော်တာ ဟာ တော်တာပဲ။ သို့ပေမယ့်လို့ လူမျိုး အနေနဲ့ကတော့ ရဲဘော်တို့ဟာ

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် သားတွေ့သာ ဖြစ်တဲ့အတိုင်း ပြည်
ထောင်စုကို သစ္စာစောင့်သိရမယ်ဆိုတာကို ယတိပြတ် ဆုံးဖြတ်ထား
စေချင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့နဲ့ ဆွေမျိုးတော်တဲ့ လူတွေ အနောက်
ပါကစ္စတန်မှာ ဒါမှမဟုတ် အရှေ့ ပါကစ္စတန်မှာ ရှိနေရင် သူတို့လဲ
သူတို့ ဆွေမျိုးတွေ ကျွန်တော်တို့ဘက်မှာ ရှိနေပေမယ့်လို့ ပါကစ္စတန်
ကိုသာ သူတို့ သစ္စာစောင့်ကြရလိမ့်မယ်။ အဲဒါမှ သဘာဝကျတယ်။
ဒီသဘောကို အခု ကြွလာတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ နီးစပ်ရာ လူတွေကို
သေသေချာချာ တိတိကျကျ ပြောကြပါ။ ယတိပြတ် ဆုံးဖြတ်ထား
ကြပါလို့ ကျွန်တော် တောင်းပန်လိုပါတယ်။

“မှားတဲ့အခါလဲ မှားမယ်”

ဒီဟာနှင့် ပတ်သက်ပြီးတော့ အရင်တုန်းက ရာဇဝင်ကလေးကို ညွှန်တော် နဲ့နဲ့ပြောချင်ပါတယ်။ အရင်တုန်းကဆိုရင် ခင်ဗျားတို့အား နား သိတဲ့အတိုင်းဘဲ မြန်မာပြည်မှာရှိတဲ့ လူတွေက ဒီမှာရှိတဲ့ ရိုဟင်ဂျာ ဆိုတဲ့လူတွေကို မူဂျာဟစ် ဆိုပြီးတော့ မှတ်ဆလင်(မ်) တွာဆိုပြီးတော့ ဒီလူတွေဟာ ပါကစ္စတန်နဲ့ ပေါင်းချင်တဲ့ လူတွေ ဝါလို့ သဘောထားကြတယ်။ ဒီမှာရှိတဲ့ လူအချို့ကလဲ ရိုဟာ ဟစ်ဆလင်(မ်)တွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် အရှေ့ပါကစ္စတန်နှင့် ပေါင်းရ နယ်လို့ ယူဆကြတယ်။ အဲဒါကို အကြောင်းပြုပြီးတော့ နိုင်ငံရေး ပွဲပွဲရှားမှုတွေကလဲ ဂျာမဏီလက်ထက်က ဆူဒန်စကန်နယ် လုပ် နယ်လို့ ပါကစ္စတန်နယ်ဖြစ်ဖို့ ကြိုးစားကြတယ်။ ဒါဟာ အမှန်စင် စစ်က သဘာဝလဲ မကျဘူး၊ ဖြစ်လဲမဖြစ်နိုင်ဘူး။ အရင်တုန်းက ဂျာမဏီပြည်မှာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကလဲ ဒါဟာ စစ်မဖြစ်ခင် အရင် အခြေအနေ ဖြစ်တယ်။ စစ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာဆိုယင် ဒါမျိုးဟာ မရှိ တာဘူး။ ပါကစ္စတန်ရဲ့ အယူအဆ သဘောထားဟာဆိုယင် အင် တန်မဲ့တယ်။ ဥပမာ ကျီးကျွန်းကိစ္စဆိုယင် ဆူတိုက တောင်းတောင် တောင်းဘူး။ ကျီးကျွန်းကို တောင်းတောင် မတောင်းဘဲနဲ့ ဒီအရှေ့ ပါကစ္စတန်ထဲကို မေယုခရိုင်က ပေါင်းချင်တယ် ဆိုတာမျိုးကိုတော့ ပါကစ္စတန်က စဉ်းတောင် စဉ်းစားရဲမှာ ပဟုတ်ဘူး။ စဉ်းလဲမစဉ်း စားပါဘူး။ ဒီလိုဘဲ တရုတ်ပြည်မှာရှိတဲ့ လူတွေကလည်း ဒီဘက်မှာ ရှိတဲ့ ကချင်တွေဟာ သူတို့ပြည်ထဲက ကချင်တွေနဲ့ အမျိုးချင်းတူတယ် ဆိုပြီး ကချင်ပြည်နယ်ကို ယူနန်ပြည်ထဲ ထည့်ပါလို့ မတောင်းနိုင်ဘူး။

ဒီခေတ်မှာ ဒါမျိုးမရှိဘူး။ အရင်တုန်းကတော့ ဟုတ်တယ်။ ဗမာပြု
 မမှ အချို့ကလည်း ဒီမှာရှိတဲ့လူတွေကို တိုင်းရင်းသားလို သဘော
 မထားခဲ့ကြဘူး။ ဒီကလူ တချို့ကလည်း ပါကစ္စတန်ဘက်ကို
 တစ်လှမ်း လှမ်းနေတယ် ဆိုတာလဲ ဟုတ်သလောက် ဟုတ်တယ်
 အဲဒါတွေအားလုံး မှားတာပဲ။ ပြည်မက တချို့လူလဲ မှားတယ်
 ဒီမှာရှိတဲ့ လူတချို့လဲ မှားတယ်။

“လူနည်းစု-လူမျိုးစု”

အဲဒီတော့ ဒီနေ့ ဒီအချိန်ကစပြီးတော့ ကျွန်တော် ပွင့်ပွင့်
 လင်းလင်း ပြောချင်တယ်။ မေယုခရိုင်ကို ကျွန်တော်တို့က ပြည်ထောင်စု
 စုထဲမှာရှိတဲ့ လူနည်းစု လူမျိုးစုတစ်စုလို့ သဘောထားမယ်။ ဒါ...
 တိတိကျကျပြောမယ်။ ဒီက သူတွေကလဲ မိမိတို့ကို မိမိတို့ လူနည်းစု
 လို့ သဘောထားကြ။ အဲဒါမှလဲ ဒီတိုင်းပြည်မှာ ဒီရုပ်ရွာ အေးချမ်း
 သာယာတဲ့သဘောကို ရောက်မယ်။

အဲဒီတော့ အရင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့ မှားခဲ့တာတွေရှိယင်
 ခင်ဗျားတို့အားလုံး မေ့ကြားကြပါ။ ဥပမာ ကျွန်တော်တို့ ဟိုတုန်းက စစ်
 ဆင်ရေးတွေ ဘာတွေ လုပ်တယ်ဆို ယင် ဒီအရပ်ကရွာတွေ ဘာတွေ
 မှားခဲ့တာမျိုး ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ ရှိသင့်လို့ ရှိတာမျိုးလဲ ဖြစ်မယ်။
 ဒီအမှားမျိုးတွေ ရှိခဲ့ယင် အခု.... ဒါကို မေ့လို့က်ကြပါ။ ဒီအချိန်က
 ပြီး ခင်ဗျားတို့ မေယုခရိုင်က လူတွေဟာ ဒို့ဟာ ဗမာပြည်ထောင်စု
 ထား၊ ဒို့ သစ္စာစောင့်သိရမယ့် နိုင်ငံဟာ ဗမာပြည်ထောင်စု၊ ဒို့ဟာ
 ဗမာပြည်ထောင်စုထဲက လူမျိုးတစ်စုလို့ဘဲ သဘောထားကြပါ။
 ဒါမှလဲ ဒီနယ်မှာ ရှေ့ကို အေးချမ်းသာယာတဲ့ နယ်မြေ ဖြစ်လာ
 မယ်။ ဒီသဘောထားကို တချို့ နားမလည်သေးတဲ့ သဘောမပေါက်
 သေးတဲ့ လူတွေရှိယင် သဘောထားပြောင်းကြဖို့၊ ပြောင်းအောင်
 ကြိုးစားကြဖို့၊ ဒီမှာရှိကြတဲ့ နိုင်ငံရေး အဖွဲ့တွေ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့
 တွေ၊ မော်လဝီဆရာတွေ၊ ဒီမှာရှိတဲ့ လူကြီးတွေ၊ ဒီမှာရှိတဲ့ အရင်
 တုန်းက ရဲဘော်ဟောင်းတွေ၊ ခုနတုန်းကလို့ ရိုဟင်ဂျာ တို့၊ မူဂျာဟစ်
 ဆိုတဲ့ ရဲဘော်ဟောင်းတွေကို ကျွန်တော် မေတ္တာရပ်ခံပါတယ်....။
 ရှေ့ရှောက် ဆိုလို့ရှိယင် ခင်ဗျားတို့ဟာ မြန်မာပြည်ထောင်စုမှာ
 လူမျိုးငယ်တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ကိုယ့်ရပ်ရွာဒေသ အေးချမ်းသာယာအောင်၊
 ကိုယ့်ရပ်ရွာဒေသ တိုးတက်အောင်၊ ကိုယ့်ရပ်ရွာဒေသမှာရှိတဲ့ လူတွေ
 ပညာတတ်အောင်၊ ကျန်းမာအောင် ကျွန်တော်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်
 ရွက်ကြမယ်။ ဒါ.... ကျွန်တော်ပြောလိုတဲ့ ပထမအချက်ဖြစ်ပါတယ်။

“ဆွေရင်းမျိုးရင်းပမာ”

ဒုတိယ.... ကျွန်တော် ပြောလိုတဲ့ အချက်ကတော့ ဒီနယ် အခြေအနေကို ကျွန်တော်တို့ တပ်မတော်အနေနဲ့ ယေဘုယျ သုံးသပ်ချက်ကို ပြောပါမယ်။ ခင်ဗျားတို့အားလုံး သိတဲ့အတိုင်းဘဲ ဒီ...မေပခရိုင်ဟာ လူဦးရေအားဖြင့် (၄)သိန်းကျော်(၅)သိန်းနီးပါး ရှိတယ်။ ခင်ဗျားတို့ ဒီနယ်မှာ လုပ်ကိုင်စားသောက်တာဟာ လယ်ယာ ချောမြောင်းဘဲရှိတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်မှာရှိတဲ့ လူဦးရေနှင့် ခင်ဗျားတို့ လယ်နဲ့ဆိုင်ရင် လူဦးရေက တော်တော်ကလေး များနေတယ်။ ဒီတော့ စားတဲ့ ပါးစပ်ပေါက်က ပိုများတဲ့အတွက် ဒီနယ်ဟာ အလို့ငှါ ဆင်းရဲမှာဘဲ။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်ကလူတွေဟာ တစ်နှစ်လုံး လုံချည် ဆိုလို့ နှစ်ထည်၊ သုံးထည်အပြင် ပိုပြီးမလဲနိုင်ဘူး။ ခင်ဗျားတို့ ဆင်းရဲတယ်။ အများအားဖြင့် ဆိုလို့ရှိရင် ဆင်းရဲသားတွေက ဒီနယ်မှာ များတယ်။ ယေဘုယျ စီးပွားရေး သုံးသပ်ချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်ထောင်စုရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်နဲ့ ပြည်ထောင်စုသားတွေ အနေနဲ့ ဒီနယ်က ဆင်းရဲတာတွေကို ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ကိုယ်ချင်းစာပတ်တယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်ရဲ့စီးပွားရေးကို ကျွန်တော်တို့ မေယု နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးက တာဝန်ခံပြီး ဒီနယ်ရဲ့ တိုးတက်ရာ တိုးတက်ကြောင်းကို ပြည်ထောင်စုရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ တာဝန်ခံပြီး လုပ်ဖို့ အစီအစဉ်တွေရှိတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်မှာရှိတဲ့ လူတွေရဲ့ စီးပွားရေး တိုးတက်အောင်လုပ်တဲ့ နေရာမှာ ကျွန်တော်တို့ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနက တာဝန်ခံတွေ့က ကိုယ်ရဲ့အုပ်ချုပ်ရေး၊ ကိုယ်ရဲ့ ဆွေမျိုးအရင်းအချာတွေ၊ ကိုယ်ရဲ့လူကြီးတွေ၊ ကိုယ်ရဲ့ အစိုးရတွေလို့ သဘောထားပြီးတော့ ခင်ဗျားတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြပါ။ ကျွန်တော်တို့ကလဲဘဲ ဒီဒေသမှာ ဆွေမျိုးအရင်းအချာတွေလို့ သဘောထားပြီး ဆောင်ရွက်ပါမယ်။

စီးပွားရေး တိုးတက်မှု

ခင်ဗျားတို့နှင့် ကျွန်တော်တို့ အုပ်ချုပ်ရေးဘက် တာဝန်ခံတွေဟာ ဘာသာချင်း မတူတာမျိုးတွေ၊ ဓလေ့ထုံးစံချင်း မတူတာမျိုးတွေ ရှိချင် ရှိမယ်။ တိုင်းပြည်ကြီး တစ်ခုမှာ ဘာသာမတူတာ ဓလေ့ထုံးစံ မတူတာ စကားနဲ့နဲ့ ကွာတာမျိုးတွေဟာ ဘာမှ ကြီးကျယ်တဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ဘူး။ အမေရိကန်မှာလဲ ဒီလို ကဲ့လဲ့မှုတွေ အများကြီး ရှိတယ်။ အင်္ဂလန်မှာလဲ ကဲ့လဲ့မှုတွေ ရှိတာပဲ။ ရုရှားမှာလဲ ဒီလိုကဲ့လဲ့မှုတွေ ရှိတာပဲ။ တရုတ်မှာ ရှိတာပဲ။ ခင်ဗျားတို့ မြင်တဲ့ အိန္ဒိယတို့၊ ပါကစ္စတန်တို့လဲ ဒီလိုပဲ ဘာသာကွဲတာ၊ စကားတာ ရှိတာပဲ။ ရှိပေမယ့်လို့ ပူးပေါင်း လုပ်ကြရတာပဲ။ ခင်ဗျားတို့ကလည်း ကျွန်တော်တို့ ဆီမှာရှိနေတဲ့ ကဲ့လဲ့မှုကလေးတွေကို အကြီးအကျယ် မလုပ်ဘဲနဲ့ ဆွေမျိုး သားချင်း တစုလို သဘောထားပြီးတော့ တိုးတက်အောင် ပူးပေါင်း လုပ်ကြပါ။ နယ်ခြားဒေသနှင့် ခင်ဗျားတို့ရဲ့ တိုးတက်မှုကို ခွန်တိုက် အားတိုက် ဆောင်ရွက်ဖို့ အဆင်သင့် ရှိပါတယ်။ ဒီကိစ္စနှင့် ပတ်သက် ပြီးတော့ စီးပွားရေး တိုးတက်မှု အခြေအနေနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ အချက် တစ်ချက် ပြောပါမယ်။

ဘာလဲဆိုရင် ဒီဒေသရဲ့ လုံခြုံမှု အရေးကြီးတယ်။ ဒီဒေသရဲ့ လုံခြုံရေး မရလို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လောက်ပဲ ကြိုးစားပြီး တော့ တိုးတက်အောင် လုပ်လုပ် ဒီနယ်ဟာ တိုးတက်ဖို့ အင်မတန် ခက်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီနယ်မှာ ပထမဦးဆုံး အရေးကြီးဆုံးဟာ လုံခြုံရေး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယ အရေးအကြီးဆုံးဟာလဲ ရပ်ရွာ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် လုံခြုံရေးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီနယ်မှာ ပထမဦးဆုံး လုံခြုံရေး ရနိုင်အောင် ဒီအရပ်ဒေသမှာရှိတဲ့

ကျွန်တော်တို့ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားတွေကို ရိုဟင်ဂျာ ခေါင်းဆောင်
 တွေ၊ ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်တွေဟာ ဒီမှာရှိတဲ့ တပ်
 မတော်တို့ ဒီမှာရှိတဲ့ အစိုးရတို့ကို တတ်နိုင်လို့ ရှိရင် သတင်းပို့ပေးပါ။
 တတ်နိုင်လို့ရှိရင် သူပုန်တွေကို ခံတိုက်ပါ။ တတ်နိုင်လို့ရှိရင် ကျွန်တော်
 တို့ အစိုးရတပ်နှင့် ပူးပေါင်းပြီးတော့ စစ်တိုက်ကြပါလို့ ကျွန်တော်
 ပြောချင်ပါတယ်။

အမိန့်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး

အဲသလို ရပ်ရွာကာကွယ်ရေးကို လုပ်လို့ရှိရင် ဒီမှာရှိတဲ့ သောင်းကျန်းတဲ့သူတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း အင်အားနည်းသွားပြီးတော့ ဒီရပ်ရွာဟာ အေးချမ်းသွားပါလိမ့်မယ်။ ဒီလို ကျွန်တော် ရပ်ရွာအေးချမ်းသွားတာနဲ့ ဒီနယ်မှာ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကို ကျွန်တော်တို့ တိတိကျကျ လုပ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီလို ကျွန်တော်တို့ ရပ်ရွာ အေးချမ်းသွားတာနဲ့ တပြိုင်နက် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကို ကျွန်တော်တို့ အဖက်ဖက်က ကြိုးစားပါမယ်။ အခု ကျွန်တော်တို့ ပြုတဲ့ စကားတွေဟာ စစ်တပ်မှာရှိတဲ့ တာဝန်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဖြစ်တဲ့ အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိချုပ် ဗိုလ်မှူးကြီး စေတီမြင့်တို့၊ ဗိုလ်မှူးကြီး ရဲခေါင်တို့အတွက် ဆိုရင် ဒါဟာ အမိန့်ပေးတဲ့ ညွှန်ကြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်တယ်။ စစ်တပ်မှာ ဆိုရင် အခုလိုပြောတဲ့ ညွှန်ကြားချက်ဟာ သူတို့အတွက် အမိန့်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအားဖြင့် စင်မြင့်ပေါ်မှာ ပြောတာနဲ့ တို့စစ်တပ်မှာ ပြောတာဟာ ကွာခြားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်တပ်မှာတော့ ဒီလို ပြောတာကို အမိန့်အဖြစ်နဲ့ တစ်မတော်သားတွေ အရာရှိ အရာခံတွေဟာ အကုန်လိုက်လုပ်ရပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ ဒီနေ့ ပြောပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ (သို့) မပြောခင် ကတည်းကဘဲ ကျွန်တော်တို့ စပြီး လုပ်နေတာတွေ ရှိပါတယ်။ ပြောပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာလဲ ကျွန်တော်တို့ ဒီနယ်မှာရှိတဲ့ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဒီနယ်ခြားဒေသ တာဝန်ခံတွေဟာ ဒီရပ်ရွာရဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေ အားလုံး ဒီရပ်ရွာမှာရှိတဲ့ လူတွေရဲ့ ဟိုးဟက်ရာ ဟိုးတက်ကြောင်း လူမှုရေး ဟိုးတက်ရာ ဟိုးတက်ကြောင်းတွေကို အားသွန်ခွန်စိုက် လုပ်ပါလိမ့်မယ်။

ဒီအရပ်ဒေသမှာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနဲ့ဆိုလို့ ရှိရင်လဲ သက်ဆိုင်ရာများ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာကို ကျွန်တော်တို့ အားပေးပါမယ်။ ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီးတော့ ယုန်ထင် ကြောင်ထင်ဖြစ်နေတဲ့ လူတွေရှိလို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ အခုစကားပြောတဲ့ အချိန်ကစပြီး ကျွန်တော်တို့ ဘာသာဟာ လူနည်းစု ကိုးကွယ်တဲ့ ဘာသာအလျောက် ကျွန်တော်တို့ အားပေးမယ်၊ စောင့်ရှောက်မယ်၊ ကာကွယ်မယ် ဆိုတာကို သေသေချာချာ ယုံကြည်စေချင်ပါတယ်။

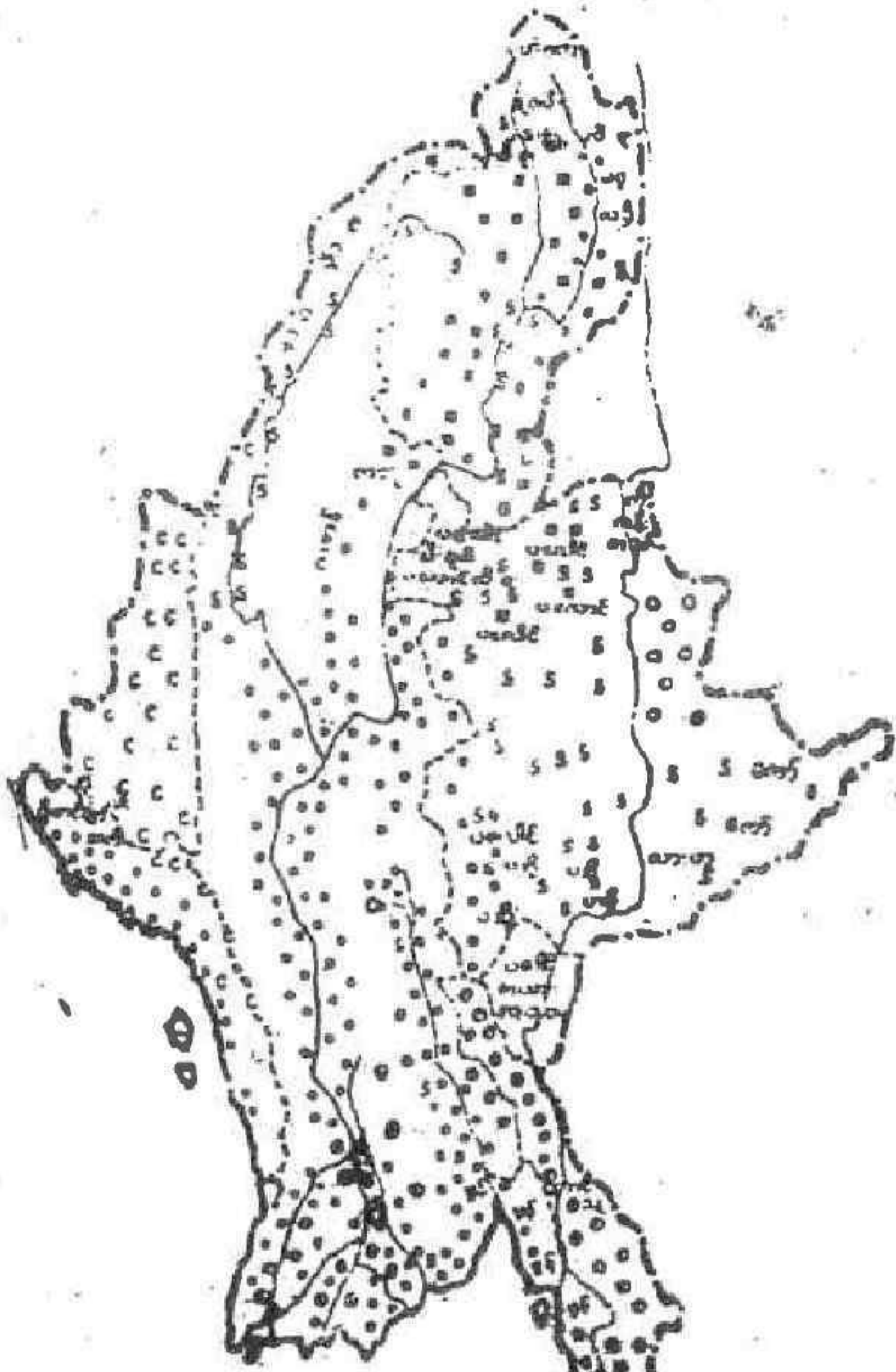
“ဦးအောင်ကြီး (ဗိုလ်မှူးချုပ်ဟောင်း) သည် ယခုအခါ ပြည်ထောင်စု အမျိုးသားများ ဒီမိုကရေစီတီ၏ ဦးစီးနာယက အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက် သက်ရှိထင်ရှားရှိပါတယ်။”

ဒီအရပ်ဒေသမှာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနဲ့ဆိုလို့ ရှိရင်လဲ သက်ဆိုင်ရာများ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာကို ကျွန်တော်တို့ အားပေးပါမယ်။ ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီးတော့ ယုန်ထင် ကြောင်ထင်ဖြစ်နေတဲ့ လူတွေရှိလို့ရှိရင် ကျွန်တော်တို့ အခုစကားပြောတဲ့ အချိန်က စပြီး ကျွန်တော်တို့ ဘာသာဟာ လူနည်းစု ကိုးကွယ်တဲ့ ဘာသာအလျောက် ကျွန်တော်တို့ အားပေးမယ်၊ စောင့်ရှောက်မယ်၊ ကာကွယ်မယ် ဆိုတာကို သေသေချာချာ ယုံကြည်စေချင်ပါတယ်။

“ဦးအောင်ကြီး (ဗိုလ်မှူးချုပ်ဟောင်း) သည် ယခုအခါ ပြည်ထောင်စု အမျိုးသားများ ဒီမိုကရေစီပါတီ၏ ဦးစီးနာယက အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက် သက်ရှိထင်ရှားရှိပါတယ်။”

၈။ ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်
 ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ၁၉၇၈ - ခုနှစ်ထုတ်
 မြန်မာနိုင်ငံ ပထဝီဝင် အထက်တန်း စာအုပ်
 (ကျောင်းသုံးပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်)၊ စာမျက်နှာ(၈၆)
 တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ ပျံ့နှံ့နေထိုင်ပုံပြ
 မြန်မာပြည်မြေပုံတွင် တပက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြ
 ထားသည်။

- ငြိမ်မာနှင့်ငြိမ်မာအနီး
- ချင်း
- ကရင်လူမျိုးများ
- ကရင်လူမျိုးများ
- နွားလူမျိုးများ
- နွားလူမျိုးများ
- ဝလူမျိုး

၉။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် 'ရိုဟင်ဂျာ' ကျောင်းသူ-ကျောင်းသားများ အသင်းကို ဖွဲ့စည်းခွင့် ပြုခဲ့ခြင်း။

၁၉၅၉-၆၀ နှင့် ၁၉၆၀-၆၁-ခုနှစ်၊ ပညာသင်နှစ်များတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသူ-ကျောင်းသားများ အသင်းကို တက္ကသိုလ် အာဏာပိုင်များက ဖွဲ့စည်းခွင့် ပြုခဲ့ကြောင်း တဖက်ပါ အတိုင်း လေ့လာသိရှိ ရပါသည်။

၁၀။ ၁၉၆၀-ပြည့်နှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုနေ့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုပြပွဲကို အောင်ဆန်း အားကစားပြိုင်ပွဲအတွင်း ကျင်းပခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပြပွဲပြိုင်ပွဲတစ်ခုဖြစ်သော ကျင်ပွဲကို ကျင်းပပြုလုပ်ခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။

ပါဝင်ခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာ ကျင်သန်များမှာ-

- (၁) ကျင်သန်းဦးဟာကိမ်အာလီ
မှတ်ပုံတင်အမှတ် အေကေ-၀၄၂၉၅၇
ဇင်ပိုင်ညွှာကျေးရွာ၊ မောင်းတောမြို့။
- (၂) ကျင်သန်ဦး မာမတ်ဟူဆင်
မှတ်ပုံတင်အမှတ်-
လောင်းဒု၊ အလယ်သံကျော်ကျေးရွာ၊ မောင်းတော။

၁၁။ ၈-၈-၆၁ နေ့ထုတ် တပ်မတော် ခေတ်ရေးစာစောင် အတွဲ (၁၂)၊ အမှတ်(၉)တွင် ဖျောက်သောသူ ပြန်၍တွေ့သည့်ပမာ ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ကောက်နုတ်ချက်။

ယခု မေယုနယ်ဟု သတ်မှတ်လိုက်သော ဘူးသီးတောင်၊ မောင်းတော နယ်များတွင် ၉၇% သည် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးနေထိုင်ကြ၏။ သို့သော် ရိုဟင်ဂျာ ဆိုသည့် အမည်ကို ပြည်မကလူထုကမသိ။ ရိုဟင်ဂျာ တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ပြည်မကလူထုကမမြင်။ ပြည်ထောင်စု သားတွေ စင်စစ်ဖြစ်လျက်နှင့် ရိုဟင်ဂျာ တို့၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ မှတ်တမ်းတို့သည် ပြည်ထောင်စုတွင် မပေါ်ထင်။ ပျောက်၍နေသကဲ့သို့ပင် ရှိခဲ့သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ရိုဟင်ဂျာ တို့သည် ပျောက်နေသော လူတစ်ယောက်ပမာ ရှိခဲ့၏။

ယခုမူ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနက သူတို့လူမျိုးစု တွေကို ပြည်ထောင်စုသားများ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကာ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး အဆင့်အတန်းတွေ လူတန်းစေ့ဖြစ်အောင် မြှင့်တင်ပေးတော့မည်ဟု ဒု-ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(ကြည်း) ကိုယ်တိုင်က ကတိပေးခဲ့သည်ဖြစ်ရာ သူတို့ ရိုဟင်ဂျာ တို့သည် နီးကြားတက်ကြွသည့် စိတ်များဖြင့် သူတို့၏ မျိုးရိုးအဆက်အနွယ် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ နယ်ခြားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနအား တင်ပြချက် စသည်အားဖြင့် (၃)ပိုင်း၊ (၃)ကဏ္ဍ ခွဲခြားကာ 'ခေတ်ရေး' အဖွဲ့သို့ လာရောက်တွေ့ဆုံ ပြောကြား တင်ပြကြသည်ဖြစ်ရာ ပထမဦးဆုံးကဏ္ဍဖြစ်သော 'ရိုဟင်ဂျာ' တို့၏ မျိုးရိုးအဆက်အနွယ် သမိုင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ခေတ်ရေးစာစောင်က ဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူစွာဖြင့် ဖော်ပြလိုက်ရသည် ဖြစ်ပါကြောင်းဟု ပါရှိပါသည်။

နိဂုံး

“ရိုဟင်ဂျာ” လူမျိုးမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှေးဦး အခြေစိုက် နေထိုင်လာခဲ့သော အင်ဒိုအာရိယန် မျိုးနွယ်မှ သမိုင်းကြောင်းအရ ဆင်းသက်လာကြသော လူမျိုးစု တစ်စုဖြစ်၍ အခြားသော ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနည်းတူ ပြည်ထောင်စုအတွင်း စဉ်ဆက်မပြတ် အခြေစိုက် နေထိုင်လာခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး အတွက် အသက်၊ ခွေး၊ သွေး စတေးခံလာခဲ့သော လူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း အထက်ဖော်ပြပါ သမိုင်းအကျဉ်း၊ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု လက်ရာ အမွေအနှစ်များနှင့် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ခေတ်အဆက်ဆက် အစိုးရမင်းများ၏ မိန့်မှာချက်များအရ လေ့လာ သိရှိနိုင်ပါသည်။

ယင်းကဲ့သို့ သမိုင်းကြောင်းအရ ခိုင်မာစွာ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်လာသော လူမျိုးတစ်မျိုးကို ရုပ်သဏ္ဍာန်၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ၊ ဇာတ်၊ အသားအရောင်၊ အသွေးအရောင် ခွဲခြားမှုမပြုဘဲ ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ် အပြည့်အဝဖြင့် အပြန်အလှန် ချစ်ကြည်လေးစားမှု၊ အပြန်အလှန် အသိအမှတ် ပြုမှုဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားနှင့် တိုင်းရင်းသား အချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို တည်ဆောက်သွားနိုင်ရန် အရေးကြီးပေသည်။

ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများမှာ တကယ်စင်စစ် ပြည်ထောင်စုသားများဖြစ်ပါလျက် လူမျိုးသမိုင်း၊ ဘာသာစကား၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ စသည်တို့ကို လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့် မရရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ပြည်မရှိလူမျိုးများနှင့် အခြား တိုင်းရင်းသားများကြားတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးမှာ ခပ်စိမ်းစိမ်းဖြစ်လျက်နှင့် လူမျိုးစုသမိုင်း၊ ဘာသာစာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို ဖော်ထုတ်ဖလှယ်ခွင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရပေသည်။

ယနေ့ စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ ထူထောင်ချိန်တွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ မသိနားမလည်မှုနှင့် လူမှုရေးအားနည်းချက်များအပေါ် ဆက်လက်ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ ပြည်ထောင်စုဖွား ညီနောင်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအချင်းချင်း မိသားစုစိတ်ဓါတ်ဖြင့် တန်းတူရည်တူ အခြေခံမူပေါ်တွင် စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ကြပါစို့။ စစ်မှန်သော တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်ကြပါစို့ဟု ဆန္ဒပြုအပ်ပါသည်။

ယနေ့ စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တူထောင်ချီန့်တွင် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ မသိနားမလည်မှုနှင့် လူမှုရေးအားနည်းချက်များအပေါ် ဆက်လက်ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ ပြည်ထောင်စုဖွား ညီနောင်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအချင်းချင်း မိသားစုစိတ်ဓါတ်ဖြင့် တန်းတူရည်တူ အခြေခံပေးပေးရန်တွင် စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ကြပါစို့။ စစ်မှန်သော တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်ကြပါစို့ဟု ဆန္ဒပြုအပ်ပါသည်။

မှီငြမ်းကိုးကားသောစာအုပ်များ

- ၁။ ကျောင်းသုံးမြန်မာရာဇဝင် (ဦးဘသန်း)
- ၂။ ကျောင်းသုံးမြန်မာရာဇဝင် (ဦးအုန်းမောင်)
- ၃။ မြန်မာရာဇဝင် သိမှတ်ဖွယ်ရာ အဖြာဖြာ (ဦးကြည်)
- ၄။ ဓညဝတီရာဇဝင်သစ် (ဆရာတော် ဦးညာဏ)
- ၅။ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံ (ဆရာတော်ဦးညာဏ)
- ၆။ မြန်မာ့သမိုင်း (ဦးလိမ္မိုးဘုရှင်)
- ၇။ ဗြိတိသျှသံဖနောင့်အောက်မှ မြန်မာနိုင်ငံ ဒုတိယတွဲ (ဦးမောင်မောင်ကြီး ဘာသာပြန်ဆိုသည်။)
- ၈။ ပညာရေး ဝန်ကြီးဌာန တက္ကသိုလ် စာပေးစာယူ သင်တ. စတုတ္ထနှစ် သမိုင်းဘာသာ ပို့ချချက်များ၊ သင်ရိုး (၄၀၀ တွဲ(၁))။
- ၉။ ၁၉၇၅-၇၆ ရခိုင်တန်ဆောင်မဂ္ဂဇင်း အတွဲ(၁၄)
- ၁၀။ အထက်တန်းစကားပြေ လက် ရှေးစင် မှ ဦးသိန်းဖေမြင့် မြို့ဟောင်းမှ ပလက်ဝသို့ ဆောင်းပါး။
- ၁၁။ ၁၉၅၉ ၆၀ ခုနှစ်ထုတ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ တော်လှ ရေးအစိုးရ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်၏ ချုပ် အစီရင်ခံစာ။
- ၁၂။ မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး သုတေသနစာတမ်း (ဒေကြည်ဝင်း စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် ရန်ကုန်မြို့က ၁၉၆ ခုနှစ် သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲကွင်း တင်သွင်းသည်။)
- ၁၃။ ဘုံပေါက် သာ ကျော် ရေး ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံ ရိုဟင်ဂျာ အန္တရာယ်။

- ၁၄။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဦးနု၏ အသံလွှင့်မိန့်ခွန်း။
- ၁၅။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဦးဗဆွေ၏ လူထုစည်းဝေး မိန့်ခွန်း။
- ၁၆။ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသည့် တပ်မတော်ခေတ် ရေး စာစောင်များ
- ၁၇။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန ကျောင်းသုံး စာအုပ် ကော်မတီမှ ထုတ်ဝေသည့် မြန်မာနိုင်ငံပထဝီ အထက်တန်းစာအုပ်
- ၁၈။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ(၉)
- ၁၉။ ဦးကျော်ငြိမ်ရေး အနှစ်(၃၀) မြန်မာ့အသံ
- ၂၀။ မြန်မာ့အသံ(၂၅)နှစ်မြောက် ငွေရတနာသဘင် သောတရှင်

- ၂၁။ Burma outpost by Antony Irwin
- ၂၂။ Burma by D.G.E. Hall
- ၂၃။ History of Burma by G.E. Harvey
- ၂၄။ A History of South East Asia by D.G.E. Hall
- ၂၅။ A Short History of Muslims of Arakan and Burma by M.K. Rhaman (In Urdu)
- ၂၆။ Akyab District Gasetteer Compiled by R.B. Smart
- ၂၇။ British Burma Administration Report (1970-71) and Minority Problem in South East Asia by Virginia Thomsom
- ၂၈။ Into Hidden Burma (မော်လစ်ကော်လစ်ရေး)။

ရခိုင်ပြည်နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်

အမှားပြင်ဆင်ချက်

မှား	မှန်	စာပျက်နှာ
Cellis	Collis	၃
ဘမုက်	ဘက်မု	၃
ကမ်း	ဟမ်း	၃
ရခိုင်အမျိုးသား	ရခိုင်အမျိုးသားများ	၄
ဒုဘာ	ဒုဘိုင်	၆
ရောက်လာ	ရောက်လေ	၆
Administration	Administ. & ton	၁၃
ပြီး	ပြီ	၁၆
ပ	ပါ	၂၆
ဝတ်	ဝယ်	၂၆
ချား	ခြား	၃၃
ချား	ခြား	၃၀
သာ	သား	၄၅
ဗက်	တတ်	၄၇
ထေ့	ထွေ့	၅၄

UNIVERSITY OF RANGOON

*****

Registration No. 113/59...

Dated. 3rd December, 1959.

This is to certify that Rangoon University . . . . .
Rohingya Students Association . . . . . is one of the
Registered Associations of the University of Rangoon for the Academic
year 1959 - 60.

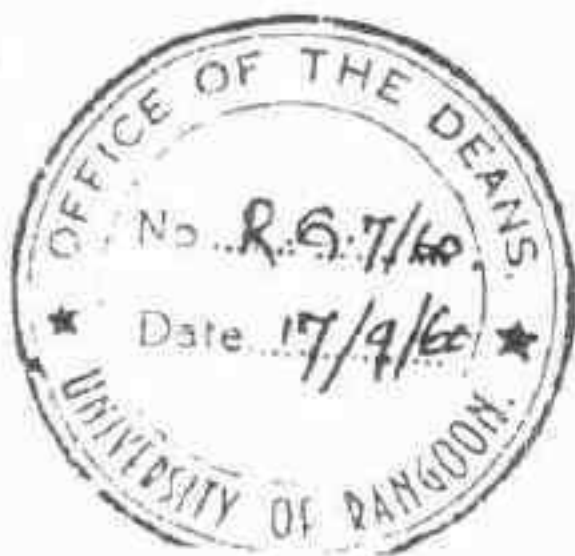
Sae Gue
Dean of Students.
3/11/59

HN.

Registration No. R.G. 7/60.

Dated. 17. SEP. 1960.

This is to certify that Rohingya Students . . . . .
Association . . . . . is one of the
Registered Associations of the University of Rangoon for the Academic
year - 60

Sae Gue
Dean of Students.
K. M. P.